

Arkeologiska undersökningar av nio  
härदार inom Piteå, Hortlax samt Älvsby  
socknar, Norrbottens län, 2012



Av

Lars Liedgren

Silverbuseet  
Rapport 62



Silvermuseet  
Torget  
930 90 Arjeplog

Tel: 0961-145 00

[www.silvermuseet.se](http://www.silvermuseet.se)

© Silvermuseet

Tryck: Silvermuseet, Arjeplog 2013

Rapport Silvermuseet

ISSN 1101-2900

## Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-4805-2012, 431-7675-2012.
Institutionens dnr:	2012/011-34, 2012/011-45.
Finansiär:	Riksbankens Jubileumsfond.
Fornlämningsnummer:	Raå 81:3, 255:3, 378:1, Hortlax sn; Raå 305:3, 284:3, 928:1, Piteå sn; Raå 395:1, 542:1, 710:1, 1079:1 Älvsby sn samt 468:1, Edefors sn.
Kommun:	Piteå, Älvsbyn samt Boden.
Socken:	Hortlax, Piteå, Älvsbyn samt Edefors.
Landskap:	Västerbotten.
Län:	Norrbottnen.
Fastigheter:	Blåsmark 1:1, Blåsmark 4:24, Älvsbyn Borgfors Kronopark 1:5, Piteå Gråträsk 2:16, Piteå Gråträsk 3:3, Piteå Hemmingsmark 3:7, Piteå Högsböle 3:5, Boden Kvarnå 1:10, Piteå Pite Kronopark 1:57, Piteå Pitholm 41:1, Älvsbyn Riddarhällan 2:4, Älvsbyn Varjiså 1:3.
Typ av uppdrag:	Forskningsundersökningar, delundersökningar av härdar.
Datering och typ av datering:	Troligen främst historisk tid, 17-1800-tal, baserat på föremålsfynd.
Typ av fornlämning:	Härdar.
Antal fältdagar:	22 arbetsdagar. Undersökningar genomfördes 6/8-9/8, 20/8-24/8, 14-9, 26/9, 2012.
Antal rapportdagar:	20.
Antal fyndhanteringsdagar:	5.
Undersökningsledare:	Lars Liedgren.
Rapportansvarig:	Lars Liedgren.
Deltagare:	Lars Liedgren, Markus Fjellström och Ingela Bergman.
Undersökningsleder:	Inga.
Undersökt yta (m <sup>2</sup> ):	ca 5 m <sup>2</sup> (total yta inom härdar).
M ö.h:	15-355 m öh.
Koordinatsystem:	Lokalt
Dokumentationshandlingar:	Digitala foton, ritningar samt beskrivningar av fornlämningar samt undersökningar. Förvaras i Silvermuseets arkiv.
Digital dokumentation, programvaror etc:	Endast digitala foton. Dessa förvaras i kommunal server samt kopieras årsvis på CD.
Summa fyndmängd:	Totalt 41 fyndnummer i härdar främst bränd och obrända ben samt 11 fynd gjorda med metalldetektor, varav 3 mynt är tillvaratagna övriga fynd gjorda med metalldetektor har lagts tillbaka.
Antal fotografier:	146 digitala kort, se vidare kap 13.12.
Antal ritningar:	41, se vidare kap 13.13.
Relaterade publikationer/rapporter i projektet:	Liedgren, L. 2012. <i>Arkeologiska undersökningar av fyra härdar i Byske sn, Skellefteå kommun, Västerbotten, 2012.</i> Silvermuseet, rapport 61.

## Innehållsförteckning

1 Inledning.....	01
2 Sammanfattning.....	02
3 Syfte.....	03
4 Inriktning och problemformuleringar.....	03
5 Områdets förutsättningar.....	03
6 Metod.....	04
7 Kommunikativa insatser.....	04
8 Resultat.....	05
9 Vetenskaplig tolkning.....	05
10 Fortsatta undersökningar.....	06
11 Utvärdering.....	06
12 Referenser.....	06
13 Bilaga.....	06
13.1 Raä 468:1, Edefors sn.....	06
13.2 Raä 255:3, Piteå sn.....	06
13.2.1 Beskrivning av område och anläggningar..	06
13.2.2 Utgrävning av Raä 255:3.....	07
13.2.3 Fyndförteckning.....	08
13.2.4 Kolprover.....	08
13.2.5 Jordprover.....	09
13.2.6 Fynd gjorda med metalldetektor.....	09
13.3 Raä 284:3, Piteå sn (Gråträsk).....	09
13.3.1 Beskrivning av område och anläggningar..	09
13.3.2 Utgrävning av Raä 284:3.....	10
13.3.3 Fyndförteckning.....	11
13.3.4 Kolprover.....	11
13.3.5 Metalldetektor.....	11
13.4 Raä 305:3, Piteå sn.....	11
13.4.1 Beskrivning av område och anläggningar..	11
13.4.2 Utgrävning av Raä 305:3.....	12
13.4.3 Kolprover.....	12
13.4.4 Fynd gjorda med metalldetektor.....	13
13.5 Raä 378, Hortlax sn.....	13
13.5.1 Beskrivning av område och anläggningar..	13
13.5.2 Utgrävning av Raä 378:1.....	13
13.5.3 Fyndförteckning.....	14
13.5.4 Kolprover.....	14
13.5.5 Fynd gjorda med metalldetektor.....	14
13.6 Raä 928:1, Piteå sn.....	14
13.6.1 Beskrivning av område och anläggningar..	14
13.6.2 Utgrävning av Raä 928:1.....	15
13.6.3 Kolprover.....	15
13.6.4 Fynd gjorda med metalldetektor.....	15
13.7 Raä 395:1, Älvsby sn.....	15
13.7.1 Beskrivning av område och anläggningar..	15
13.7.2 Utgrävning av Raä 395:1.....	16
13.7.3 Fyndförteckning.....	17
13.7.4 Kolprover.....	17
13.7.5 Jordprover.....	17
13.7.6 Fynd gjorda med metalldetektor.....	17

13.8 Raä 542:1, Älvsby sn.....	17
13.8.1 Beskrivning av område och anläggningar..	17
13.8.2 Utgrävning av Raä 542:1.....	17
13.8.3 Fyndförteckning.....	18
13.8.4 Kolprover.....	18
13.8.5 Jordprover.....	19
13.8.6 Fynd gjorda med metaldetektor.....	19
13.9 Raä 710:1, Älvsby sn.....	19
13.9.1 Beskrivning av område och anläggningar..	19
13.9.2 Utgrävning av Raä 710:1.....	19
13.9.3 Fyndförteckning.....	20
13.9.4 Kolprover.....	20
13.9.5 Jordprover.....	20
13.9.6 Fynd gjorda med metaldetektor.....	20
13.10 Raä 1079:1, Älvsby sn.....	21
13.10.1 Beskrivning av område och anläggningar..	21
13.10.2 Utgrävning av Raä 1079:1.....	21
13.10.3 Fyndförteckning.....	21
13.10.4 Kolprover.....	22
13.10.5 Jordprover.....	22
13.10.6 Fynd gjorda med metaldetektor.....	22
13.11 Ritningslista.....	23
13.12 Fotolista.....	24
13.13 Bilder .....	26
13.14 Ritningar.....	35

# 1 Inledning

2011 erhöill Silvermuseet/INSARC forskningsmedel från Riksbankens Jubileumsfond för genomförandet av projektet "Recalling the past: Cultural heritage, landscapes and identity processes in northern Fennoscandia". Projekttiden är sex år och projektet kommer att avslutas under år 2017. Forskningsprogrammets målsättning är att klarlägga och belysa landskapsutnyttjande och samhällsförändring i norra Norrlands kustområden under en tidsperiod då kulturlandskapet formades av jägare, fiskare, renskötare och bönder, vars etniska och kulturella identiteter inte kan översättas i dagens etniska kartbild. I ett tvärvetenskapligt samarbete över de arkeologiska, historiska och ekologiska ämnesfälten studeras sociala och ekonomiska strukturer och inter-regionala relationer från 600- till 1900-tal, och relateras till sentida identitetsprocesser i norra Fennoskandien.

Undersökningsområdet har avgränsats till att omfatta gamla Västerbottens landskap, i stort sett motsvarande området nedom lappmarksgränsen inom Västerbottens och Norrbottens län. Insatsen kan indelas i ett antal delprojekt varav ett inriktas mot kustområdets nyttjande för renskötsel. Delprojektet kan indelas i ekologiska, historiska och arkeologiska undersökningar varav denna rapport berör det senare.

Ovan lappmarksgränsen indikeras renskötselns markutnyttjande, från barrskogsområdet i öster till kalvfällsområdet, främst av större eller mindre ansamlingar av härdar av olika storlek, form och konstruktion. Inom det ovan definierade kustområdet är antalet härdar närmare 1500 (fornlämningar) fördelade på över 800 lokaler (enligt FMIS). Härdarna fördelar sig oregelbundet inom undersökningsområdet med få nedslag söder om Skellefteå älv. Detta mönster är knappast en funktion av olikartad inventering, även om det befintliga registret utgör ett lapptäcke med inventeringar från 1950-talet till 2000-talet (inventeringar efter 1980 dominerar dock). Av dessa härdar har inga <sup>14</sup>C-daterats, enligt FMIS, förutom några provdateringar gjorda av Silvermuseet under de senaste åren. Några har dock undersökts och givit daterbara fynd, de flesta till tiden efter 1500 e Kr.

Den största koncentrationen av härdar förekommer inom Piteå lappmarks förlängning ned mot kusten (mer än 50 % av alla härdar i kustområdet). Här finns dessutom härdar av alla former, konstruktionstyper och storlekar representerade, vilket indikerar att landskapet utnyttjats under lång tid.

Länsstyrelsen i Norrbotten har inom ramen för projektet gett Silvermuseet tillstånd att undersöka följande härdar (Lst dnr 431-4805-2012, Lst 431-7675-2012): Raä 81:3, 255:3, 378:1, Hortlax sn; Raä 305:3, 284 och 298:1, Piteå socken (samtliga inom Piteå kommun); Raä 395:1, 542:1, 710:1, 1079:1 Älvsbyns kommun samt Raä 468:1, Edefors sn.

Dateringar, analyser och kulturhistorisk tolkning från undersökningarna inom forskningsprojektet kommer, om det inte ingår i undersökningsrapporten, sammanställas i en särskild skriftlig rapport som ska vara klar senast 2016-12-31.

## 2 Sammanfattning

Totalt undersöktes nio härdar inom Älvsby, Piteå och Hortlax socknar. En härd kunde inte undersökas då den inte kunde lokaliseras (Raä 468:1, Edefors sn) och en härd kunde inte undersökas pga problem med markägartillstånd (Raä 81:1, Hortlax sn). På fyra lokaler påträffades nya fornlämningar, totalt fyra härdar.

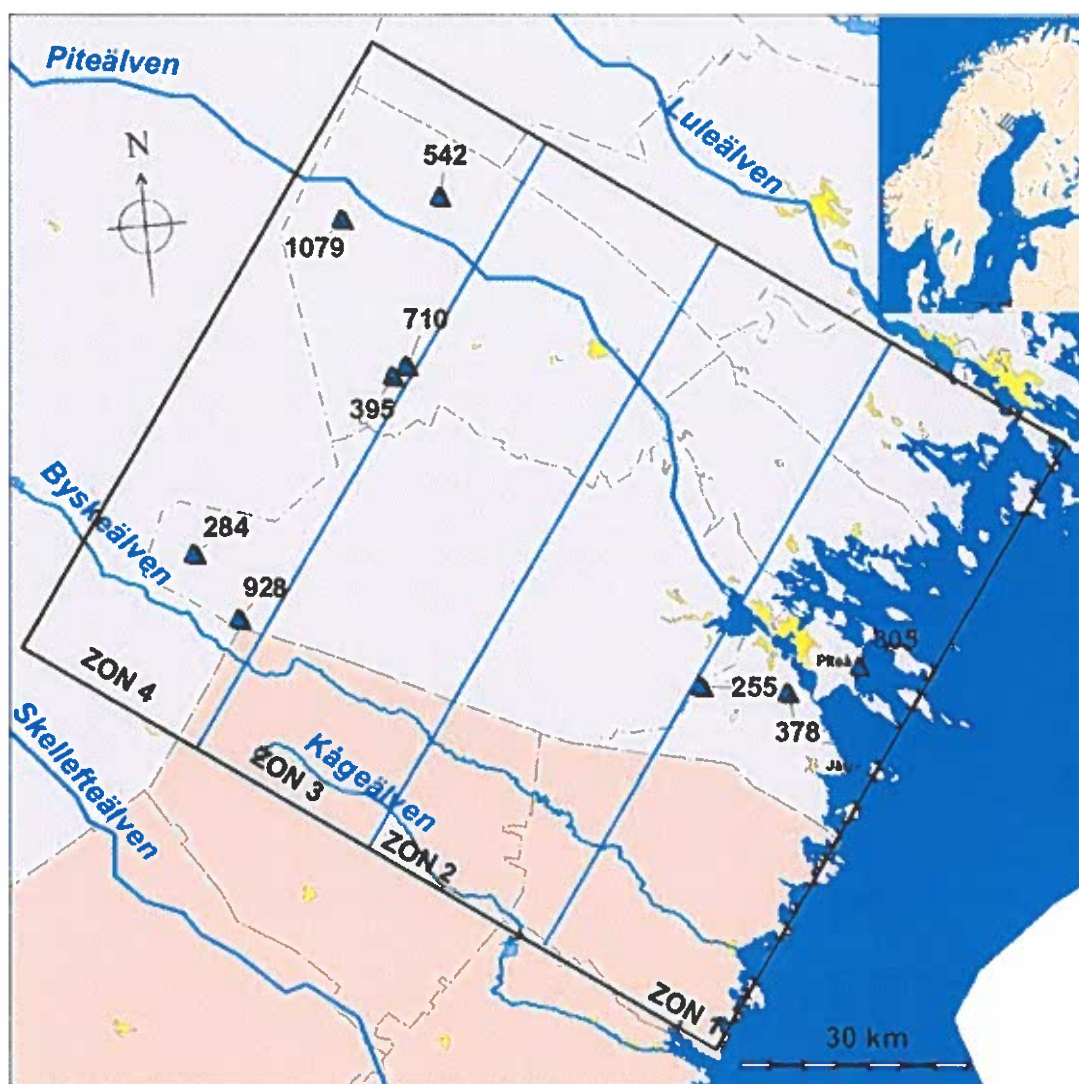


Fig. 1 Lokaler med undersökta härdar, 2013.

Många härdar har liknande utformning: runda-rundovala, kraftiga stenpackningar med i de flesta fall inte särskilt uttalade stenskoningar. I en del fall påträffades kraftigt skörbränd sten i mitten av härdarna samt, under stenpackning och blekjordsbildning, ett lager med kraftigt rödbränd jord. Den rödbrända jorden gick i de flesta fall ned till ett djup av 0,1-0,2 m under härdytan. Några härdar saknade rödbränd jord under stenpackningen. Nästan alla härdar hade en mer eller mindre uttalad mörkbrun härdfyllning med inslag av kol främst i kanterna. I alla härdar påträffades kol och i de flesta även brända ben. I en del fall påträffades även till

synes obrända ben eller eldpåverkade. Inom de utgrävda härdytorna påträffades i ett fall bitar av glas, troligen från en flaska.

Vid metalldetektoravsökning i anslutning till den delundersökta härden och i anslutning till andra härdar inom lokalerna påträffades ett flertal metallfynd. Dessa utgörs t ex av mynt, järnkniv, syring, järnnål samt järnspikar. I endast ett fall påträffades eldslagningsflinta. Fynden antyder en datering av härdarna till 1700-1800-tal.

### 3 Syfte

Det övergripande syftet med undersökningarna är att få ett generellt grepp om härdarnas tidsspridning och utformning inom kustområdet samt att få kunskap om benmaterialet. En annan målsättning är att få en indikation om vilken årstid härdarna använts.

### 4 Inriktning och problemformuleringar

Det är väl belagt att kustområdet använts för renskötsel under lång tid. Dels har området använts för de renar som kustbefolkningen, bl a birkarlarna, förfogade över och som troligen fanns i kusten hela året om. Dels har området utnyttjats av skogs- och fjällsamer boende väster om lappmarksgränsen för bete vintertid. En bred arkeologisk och ekologisk undersökning skulle kunna belägga de två olika utnyttjandetyperna. Ur arkeologisk synvinkel är härdarna, som i inlandet är en typisk markör för renskötsel, en naturlig utgångspunkt.

Undersökningarna inriktas på härdar som bedömts vara fornlämningar vid fornminnesinventeringarna och som finns representerade i fornlämningsregistret (FMIS). Detta material har bedömts ge ett bra underlag för en statistisk undersökning. Vi är dock medvetna om att registret sannolikt även innehåller skärvstenspackningar, typiska för sten- och bronsålder (det är först på senare år som skärvstenspackningen fått eget egenskapsvärde i Riksantikvarieämbetets register). Det utvalda delundersökningsområdet området har visat på en rikare förekomst av härdar än alla andra områden inom gränserna för övre Norrland. Här borde man kunna få en generell bild om hur och när kustområdet utnyttjats för renskötsel.

### 5 Områdets förutsättningar

Det område som avgränsats är stort, omfattande ca 107 x 93 km (VNV-ÖSÖ), ca 9550 km<sup>2</sup>, indelat i fyra zoner där varje zon är ca 28 km bred (se fig. 40). I SSV är gränsen Kåge älvs utlopp och i NNÖ Lule älvs utlopp och i V, gränsen för Luleå, Piteå och Skellefteå kommuner. Inom detta vidsträckta område varierar förutsättningarna för renbete avsevärt. Man kan dock konstatera att många härdar är knutna till sedimentområden i anslutning till de mindre älvarna: Kåge älv, Byske älv, Åby älv samt Tåme älvs flöden och associerade vattendrag. Mest härdar förekommer i den VNV delen av undersökningsområdet. Inom Norrbotten



har de största delarna fornminnesinventerats under 1980-1990-talen (se Jensen 1997).

## 6 Metod

För undersökningarna av härdar har vi valt ett område som motsvarar Piteå lappmarks förlängning ut mot kusten. Detta område har indelats i fyra olika zoner där varje innehåller 96 till 341 härdar. I varje zon har åtta anläggningar slumpmässigt valts ut för undersökning för att få en objektiv bild över spridningen i tid och innehåll. Anläggningarna kommer att undersökas under 2012-2013. Under 2014 kommer kompletterande undersökningar att ske.

Vid genomgången av registret framgår att problem uppstår vid lokaliseringen av härdarna i fält. En del lokaler med t ex fem härdar har bara en gemensam beskrivning. Här har vi valt att räkna härdarna från norr när det gäller numrering alternativt från väster (när de ligger i Ö-V). När det gäller tabeller (i inventeringsböckerna) saknas många gånger angivelse av var uppräkningsordningen av härdar startar, varför det kan bli problem med identifikation av de individuella härdarna. Särskilt besvärligt blir det när nya härdar påträffas inom befintlig lokal. Vi kommer att göra nya individuella beskrivningar av härdarna. Likaså kommer startpunkten för befintliga beskrivningar att klargöras. För att det ska vara fullkomligt klart vilken härd som undersökts kommer i nödvändiga fall lokalerna att karteras med GPS, stegning, eller med måttband.

För varje objekt upprättas ett lokalt koordinatsystem som sträcker sig längs härdens mittaxel. Två punkter i systemet (belägna på 20-30 m avstånd) koordinatsätts (i Sweref 99 TM). Godtaglig fixpunkt utväljs på lämplig plats på varje lokal. Härden fotograferas och beskrivs före avtorvning. Halva härden avtorvas och rensas från skräp varvid planritning (skala 1:20 eller 1:10), beskrivning, avvägning och fotografering genomförs. Därefter undersöks härdfyllningen varvid all jord sällas i säll med ca 3 mm sällduk. Provtagning för  $^{14}\text{C}$ -analys sker kontinuerligt. Eventuell påträffad stenpackning ritas (skala 1:10 eller 1:20) och avvägs. Profil nedgrävs och ritas (skala 1:5 eller 1:10). Alla fynd *in situ* inom den undersökta ytan tillvaratas och mäts in enligt koordinatsystemet. Därefter återställs härden.

Inom de olika lokalerna sker en avsökning av närområdet (10-15 m i radie runt härdarna) kring alla härdarna med metalldetektor. Här tas bara daterbara fynd tillvara och inga utslag i anläggningar kontrolleras. Övriga fynd läggs tillbaka i jorden men beskrivs, fotograferas och inprickas på plankarta. Samtliga fynd som tillvaratas skickas undersökningsåret till föremålskonserveringen i Kiruna om fynden kräver konservering.

Vad gäller datering kommer den kolade veden att rensas och främst kvistar att väljas ut om det är möjligt. Kolbiten delas i två delar varav en dateras och en artbestäms. I de fall där ben förekommer (om de är av bra kvalitet) väljs de i första hand för datering. I en del fall kan flera dateringar bli aktuella (både kol och ben).

## 7 Kommunikativa insatser

Resultaten från undersökningarna publiceras förutom i rapporter även i tidskrifter, främst internationella. Resultaten presenteras även i lokala tidningar samt genom föredrag i länet. Under detta år har inga sådana insatser genomförts.

## 8 Resultat

Under sommaren och hösten 2012 undersöktes nio härdar mot planerade 11. En härd kunde inte lokaliseras och en härd kunde undersökas pga problem med markägartillstånd. Storleken varierar från en till fem härdar på varje lokal. På fyra lokaler påträffades ej tidigare registrerade härdar. En av de undersökta härdarna var påverkad av markberedning (samt fyra andra på samma lokal, Raä 395, Älvsby sn) samt en var lätt skadad av skogsväg.

De undersökta härdarna varierar i form, storlek och allmän utformning. De var runda-ovala samt i ett fall oregelbunden. En del hade tydliga stenskoningar medan andra främst markerades av stenpackningar. Härdarna varierar i storlek från 1,05 x 0,7 m till 1,4 m storlek. Samtliga hade delvis- eller tät stenpackning varav fem uppvisade enstaka eller rikligt med skörbränd sten. I stenpackningarna fanns mer eller mindre uttalade härdytor av brunfärgad jord. Under härdarna var jorden i sju fall rödbränd, i något fall innemot ett djup av 0,2 m under härdytan. Två härdar (Raä 305:3, Piteå sn och Raä 378:1, Hortlax sn) hade inga spår efter rödbränt vilket möjligen kan förklaras av markbeskaffenhet under härden.

I alla härdar utom två (Raä 928:1, Piteå sn och Raä 305:3, Piteå sn) påträffades enstaka till tämligen rikligt med brända ben. I några fanns även obrända eller endast svagt eldpåverkade ben. I ett fall låg ett renhorn i härden (Raä 710:1, Älvsby sn). I en härd påträffades bitar av buktigt, ofärgat, delvis eldpåverkat glas, troligen från en flaska (Raä 542:1, Älvsby sn). I en härd framkom några mindre bitar av eldslagningsflinta (Raä 284, Piteå sn) samt ett tunt metallbleck (Raä 710:1, Älvsby sn).

Samtliga lokaler avsöktes med metalldetektor. På fem lokaler påträffades metallfynd i form av järnknivar, syring, synnål, bultlås, spikar med platt kropp (trol båtspik) samt tre silvermynt. Fynden påträffade med metalldetektor och de enstaka fynden i härdarna antyder en datering till 1700-1800-tal.

Vid besök på de utvalda lokalerna påträffades fyra nya härdar på fyra olika platser.

## 9 Vetenskaplig tolkning

Eftersom endast en del av härdarna ännu undersökts och inga härdar daterats med  $^{14}\text{C}$ -analys, eller några ben har analyserats, kan endast begränsade slutsatser göras. Vad gäller fynden indikeras i de flesta fall en ung datering av härdarna. Kraftiga rödfärgningar under en del av härdarna samt även kraftigt skörbränd sten visar att de eldats hårt och att de måste ha använts vintertid. Dessa härdar är knutna till hedmarker, dvs goda vinterbeten för ren.

## 10 Fortsatta undersökningar

Utgrävningarna av härdar inom det utvalda området kommer att fortsätta under 2013. Detta år görs kompletteringar av 2012 års undersökningar samt utgrävning av härdar inom zon 2-3, totalt 19 härdar.

## 11 Utvärdering

I stort sett har den valda metoden fungerat tillfredsställande både vad gäller tillvägagångssätt samt tidsuppskattning för varje insats. Ett stort problem är när fornlämningslokaler med fem eller fornlämnings saknar tabeller så att man identifiera de olika objekten. Det blir svårt att veta om man lokaliserat det som inventeraren sett. I vårt arbete har också ett stort problem varit att få markägartillstånd som behövs för att genomföra en utgrävning. Markägaren kan helt enkelt strunta i att skriva på ett beviljande. Ett betydligt bättre sätt är att Länsstyrelsen skickar ut beslutet till markägarna och att de i så fall får överklaga.

## 12 Referenser

Jensen, R. 1997. *Fornminnesinventeringen – nuläge och kompletteringsbehov- en riksöversikt*. Riksantikvarieämbetet.

FMIS Riksantikvarieämbetets digitala register.

## 13 Bilaga

### 13.1 Raä 468:1, Edefors socken

Efter grundlig undersökning av området i Edefors socken kunde härden ej hittas.

### 13.2 Raä 255:3, härd, Piteå sn

#### 13.2.1 Beskrivning av område och anläggningar

Inom ett 70 x 25 stort område (NÖ-SV) är fem härdar och en boplatsgröp. Området är beläget SSÖ om brant bäckravin (se fig. 2). Sandmark, hedmark beväxt med tallskog (se bild 1).

1 Härd, oval 1,25 x 1,1 meter (ÖV) och intill 0,1 meter hög. Kring kanten var 15 synliga stenar, 0,05-0,3 meter stora. I mittpartiet av härden var ytterligare en sten, 0,8 meter stor. Sonding visar på stenpackning och brun härdfyllning. Beväxt med lav, mossa och bärris. Koord. 7251877/0789317±4.

12 meter väster om nr 1 är:

2 Härd, rund 1,1 meter i diameter och intill 0,05 meter hög (se fig. 7). Kring kanten var åtta synliga stenar 0,13-0,25 meter stora. Sonding visar på stenpackning och ett lager

med brun härdfyllning. Beväxt med lav, mossa, bärris och ljung. Koord. 7251877/0789306±3.

43 meter SV om nr 2 är:

3 Härd, oval 1,25 x 1,07 meter (NÖ/SV) och intill 0,15 meter hög. Härden markeras av 12 synliga stenar, 0,07-0,25 meter stora. Sondingen visar att härden har stenpackning. Beväxt med ljung, lav, samt bärris och mossa. Koord. 7251851/0789276±3.

20 meter VNV om nr 3 är:

4 Härd, närmast oval 1,4 x 1,2 meter (VNV/ÖSÖ) och intill 0,1 meter hög. Kring kanten var fem synliga stenar från 0,1-0,25 meter stora. Sondingen visar på stenpackning och ett tjockt lager av brun härdfyllning med inslag av kol. Beväxt med lav, mossa, ljung och bärris. Koord. 7251859/0789257±3.

16 meter SSÖ om nr 4 är:

5 Härd, rundad 1,3 meter i diameter och intill 0,1 meter hög. Kring kanten var tre synliga stenar (i övrigt kännbar stenskonig), 0,1-0,25 meter stora stenar. I mittpartiet av härden var två stenar, 0,1 respektive 0,2 meter stora. Sonding visar på stenpackning och brun härdfyllning. Beväxt med mossa, lav och bärris. Koord. 7251842/0789261±4.

5 meter VNV om nr 5 är:

6 Boplatsgrop? oval 1,7 x 1,2 meter (NNÖ-SSV) och intill 0,25 meter djup. Kring kanten var en delvis synlig vall, 0,5-1 meter bred och intill 0,1 meter hög. Sonding visar på ett par centimeters blekjordsbildning i botten. Verkar ej vara stubbtäcksgrop, men dock tämligen otydlig för att vara en boplatsgrop. Koord. 7251844/0789257±3.

### 13.2.2 Utgrävning av Raä 255:3

Den SÖ halvdelen av härden undersöktes. Efter avtorvning syntes härdens gränser tydligare (se fig. 3, bild 2). Begränsas av en skoning mellan 0,07-0,35 meter stora stenar, varav de största vid NÖ kortsidan. Härden hade en jämn, oval form. I kant och mittenpartiet av härden var rester av eldsöndersmulad sten, samt även några skörbrända stenar. I övrigt bestod härdfyllningen av brun härdfyllning med inslag av kol.

Vid nedgrävning av härdfyllning påträffades spridda förekomster av kol, främst i kanten av härden. I kanten av härden var jorden något ljusare brun. I härdfyllningen påträffades även brända ben (se fig. 3). Under härdfyllningen framkom en tät stenpackning bestående av 0,04-0,35 meter stora stenar, de största var i stenskonings NÖ kortsida (se fig. 4, bild 3). I centrum av härden kraftigt sönderbrända stenar och söndersmulade. En söndersmulad sten var också i SV långsidan. Härden verkar således ha eldats kraftigt. Inga andra fynd framträdde åtta kolprover togs, samt åtta fyndposter med ben som påträffades i brun härdfyllning. Ett jordprov togs också i brun härdfyllning (Jordprov nr 1, se fig. 3).

Vid borttagning av stenpackning framkom att samtliga stenar i mittpartiet var kraftigt skörbrända 0,05 – 0,2 meter stora stenar. Under den mörkbruna härdfyllningen

påträffades ett vitt blekjordslager (0,04 – 0,07 meter tjockt, se fig. 5). I den SV delen av blekjordslagret påträffades en del kolbitar och sot. Under blekjordslagret var blekgul B-horisont, som i mittpartiet av härden bränts rött. I profil syntes en skålformad rödfärgning intill 0,06 meter tjock. Det understa partiet av rödfärgad jord låg 0,21 meter under härdytan. Vid utgrävningen av denna anläggning var jorden väldigt torr. Rödfärgningen skulle ha syntes starkare vid fuktigare jord.

### 13.2.3 Fyndförteckning

- F 1 Nio fragm. brända ben (se fig. 3), fynd i brun härdfyllning, 0,47 g.
- F 2 Fyra fragm. brända ben (se fig. 3), fynd i brun härdfyllning, 0,14 g.
- F 3 Fyra fragm. brända ben (se fig. 3), fynd i brun härdfyllning, 0,10 g.
- F 4 Tre fragm. brända ben (se fig. 3), fynd i brun härdfyllning, 0,27 g.
- F 5 Ett förkolnat frö, fynd vid nedgrävning för profil, i härdfyllning, 0,05 g.
- F 6 39 fragm. brända ben, rensningsfynd, påträffat i säll, 1,33 g.
- F 7 36 fragm. brända ben, sällfynd, koordinat 214 – 214,5, 2,32 g.
- F 8 32 fragm. brända ben, sällfynd i brun härdfyllning vid nedgrävning av profil, 2,67 g.
- F 9 Två fragm. obrända ben, sällfynd i brun i härdfyllning, vid nedgrävning av profil, 0,35 g.
- F 10 Fyra fragm. brända ben, sällfynd i mörkbrun sand, under härdfyllning, 0,44 g.

### 13.2.4 Kolprover

- Kolprov 1 (höjd 20,03/20,01), mindre bitar av kol. I NÖ kanten av härden (se fig. 3), 2,36 g, varav urplockat kol, 0,22 g.
- Kolprov 2 (höjd 20,02/20,00), prov i kant av stenpackning, i brun härdfyllning. Något osäkert (se fig. 3), 3,07 g, varav urplockat kol, 0,8 g.
- Kolprov 3 (höjd 20,03/20,01), prov i kant av stenpackning, i brun härdfyllning. (se fig. 3), 5,18 g, varav urplockat kol, 0,29 g.
- Kolprov 4 (20,02/20,00), i kant av stenpackning mot mittpartiet av härden, i brun härdfyllning. (se fig. 3), 0,58 g, varav urplockat kol, 0,13 g.
- Kolprov 5 (20,05/20,02), i kant av stenpackning, i brun härdfyllning. Något osäkert. (se fig. 3), 4,25 g, varav urplockat kol, 0,21 g.
- Kolprov 6 (20,03/20,00), i kant av stenpackning, i brun härdfyllning. Något större bitar. Något osäkert. (se fig. 3), 2,88 g, varav urplockat kol, 0,39 g.
- Kolprov 7 (20,03/20,01), i kant av härd i brun härdfyllning. Bra prov! (se fig. 3), 9,06 g, varav urplockat kol, 2,72 g.

Kolprov 8 (20,03/20,01), i kant av härd i brun härdfyllning (se fig. 3). Bra prov!, 5,89 g, varav urplockat kol, 0,71 g.

Kolprov 9 (21,20/21,17, se fig. 4), 9,81 g.

Kolprov 10 Endast en kvist, 21,17 (se fig. 4), 0,25 g.

### 13.2.5 Jordprover

Jordprov 1 härdyta (20,05/20,03) (se fig. 3).

Jordprov 2-5, prover i olika delar av profilen (se fig. 5).

### 13.2.6 Fynd gjorda med metalldetektor

Metalldetektorn gav ett utslag inom stenskoningen av härd 2, samt fyra utslag utanför (se fig. 7). Efter undersökningen av utslagen utanför härden visade det sig att det endast var tre utslag. Det ena var en mycket välbevarad syring (se fig. 8) och en järnkniv (se fig. 8). Det tredje utslaget visade sig vara en synål, ca 3,9 cm lång (se fig. 8). Ytterligare ett utslag kunde konstateras innanför härd 4. Alla fynd lades tillbaka.

## 13.3 Raä 284:3, Piteå sn (Gråträsk)

### 13.3.1 Beskrivning av område och anläggningar

Flack sluttning och avsatser ned mot skogssjö. Sandig hedmark med inslag av sten. Yngre tallskog.

Tidigare uppteckningar visar på minst 16 fornlämningar inom ett 160 x 100-120 m stort område (NV-SÖ). Inom detta område redovisas nio härdar, sju kokgropar samt skärvstensförekomster. Området visade sig svårbearbetat och vid karteringen kunde endast fyra kokgropar och nio härdar lokaliseras (se fig. 9). Av de senare bedömdes fyra vara recenta och således ej fornlämningar (nr 11-14). I nedanstående är beskrivning av lämningarna med start från NV.

284:1 Härd, rektangulär?, 1,3 x 0,8 m (NNÖ-SSV) och intill 0,1 m h. Två synliga kantstenar (i SSV) och 0,1-0,15 m stora. Sondning visar på omrörd härdfyllning med i botten rödbränd sand. Beväxt med mossor, lav och blåbärsris. Koord. 7269597/0721426±5.

284:2 Härd, rekt?, 1,1 x 0,9 m (NNÖ-SSV) och intill 0,1 m h. Två synliga kantstenar (i SSV) 0,1-0,2 m stora. Sondning visar på brun härdfyllning och rödbränd sand. Beväxt med mossor, lav, kråk- och blåbärsris. Koord. 7269594/0721432±5.

284:3 Härd, oval, 1 x 0,7 m ((NNÖ-SSV) och intill 0,1 m h. Fem synliga kantstenar, 0,1-0,25 m stora. Sondning visar på stenpackning. Beväxt med mossor, kråkbärs- och lingonris. Koord. 7269518/0721453±3.

284:4 Härd, rekt?, 1,05 x 0,75 m (NNÖ-SSV) och intill 0,1 m h. Sex synliga kantstenar, 0,05-0,2 m stora. Sondning visar på stenpackning. Beväxt med mossa, lav, kråkbärs- och lingonris. Koord. 7269515/0721466±3.

284:5 Kokgrop, oval, 1,8 x 0,9 m (NV-SÖ) och intill 0,4 m dj. I gropen syntes tre stenar, 0,1-0,35 m stora. Kring kanten var en antydd vall ca 1 m bred och intill 0,1 m h. Sondning visar på stenpackning och därunder kol. Koord. 7269519/0721470±3.

284:6 Kokgrop, rektangulär, 4,1 x 0,8 m stor (VNV-ÖSÖ) och intill 0,2 m dj. Gropen var skadad i mittpartiet och framträder som två gropar. Sondning visar på stenpackning och kollager därunder. Kring kanten var en antydd vall, 1-1,5 m bred och intill 0,1 m h. Beväxt med mossa, lav, kråkbärsris samt några tallplantor. Koord. 7269512/0721469±4.

284:7 Kokgrop, oregelbunden, 1,8 x 0,7-0,9 m (VSV-ÖSÖ) och 0,4 m djup. Kring kanten var en svagt antydd vall 1-1,5 m bred och intill 0,1 m h. Sondning visar på stenpackning samt kollager därunder. Beväxt med mossa, ljunng samt lingonris. Koord. 7269513/0721470±4.

284:8 Grop, recent. Koord. 7269516/0721474±5.

284:9 Härd, oval, 1 x 0,7 m (NÖ-SV). Sex synliga kantstenar, 0,1-0,25 m stora. Sondning visar på brun härdfyllning och rödbränd sand. Beväxt med lav, mossa, blåbärs- och kråkbärsris. Koord. 7269498/0721485±4.

284:10 Kokgrop, rektangulär, 1,6 x 0,6 m (NÖ-SV) och intill 0,15 m djup. Kring kanten var en antydd vall, intill 1-1,3 m bred och intill 0,1 m h. Beväxt med lav mossa och bärris. Sondning visar på stenpackning och kollager därunder. Koord. 7269540/0721473±3.

284:11-14 Härdar, recenta.

### 13.3.2 Utgrävning av Raä 284:3

Den tredje härden från norr undersöktes. Den V:a halvdelen av härden avtorvades varvid en tämligen tät skoning av 0,15-0,25 m stora stenar framkom (se fig. 10). Innanför stenskoningen var även sex andra stenar, 0,05-0,15 m stora. Här och var förekom koncentrationer av kol. Mörkbrun härddyta framträdde ställvis, särskilt i härdens S del. I härden togs sex kolprover varav de säkraste, nr 3-5. Jordfyllningen i härden togs bort varvid en glesare packning av 0,04-0,15 m stora stenar, inga verkade särskilt eldpåverkade (se bild 4). Vid utgrävningen av härden påträffades ett några små bitar av flinta samt även några små fragment av brända ben. När stenpackningen togs bort framgick att det förekom ställvis rikligt med kol under stenarna. Detta måste bero på att jordytorna omlagrats före konstruktionen av härden, troligen av en rotvälta. I profil framgår att det översta lagret var en brun härdfyllning med inslag av kol (se fig. 11). Därunder var blekjord och i SSV omrörd delvis rödbränd jord. I mitten av härden var ett hålrum efter en borttruttad rot.

### 13.3.3 Fyndförteckning

F 1 Fem bitar flinta varav en bit med cortex, sållfynd, 0,45 g.

F 2 Fem fragm. brända ben, sållfynd, 0,1 g.

F 3 1 bit flinta påträffad under sten 18,94 (se fig. 10), 0,45 g.

F 4 Tre fragm. brända ben (varav en fiskkota), påträffade i kolprov nr 2 (se fig. 10), 0,05 g.

F 5 Två fragm. brända ben, påträffade i kolprov nr 3 (se fig. 10), 0,05 g.

### 13.3.4 Kolprover

Kolprov 1 Från SÖ delen av härden, 19,03/19,00, 19,8 g, varav urplockat kol 0,4 g.

Kolprov 2 Från mittpartiet av härden, 19,00/18,98, 22,35 g, varav urplockat kol 0,15 g.

Kolprov 3 Från mittpartiet av härden, 19,03/19,02, 23,65 g, varav urplockat kol 0,05 g.

Kolprov 4 Från S delen av härden, 19,04/19,02, 16,5 g, varav urplockat kol 0,7 g.

Kolprov 5 Från N delen av härden, 19,01/18,99, 4,7 g, varav urplockat kol 0,55 g.

Kolprov 6 Från V kanten av härden, 19,04/19,02., varav urplockat kol 1,7 g.

### 13.3.5 Metalldetektor

Metalldetektor gav inga utslag i samband med härden.

## 13.4 Raä 305:3, Piteå sn

### 13.4.1 Beskrivning av område och anläggningar

Lokalen är belägen på krön av en åssträckning, NÖ om myrmarker men ca 7-8 meter högre upp. I SSV är en tydlig strandvall. Marken är stenig med inslag av block. Området är beväxt med ung tallskog och inom en 45 x 5 m stor yta (NV-SÖ) är fem härdar (se fig. 12). Vid genomgång av lokalen framgick (med utgångspunkt i avståndsangivelserna) att den lämning som kallats nr 1 längst i NV var en naturbildning istället kunde dock en ny härd lokaliseras (nr 2, se fig. 12). Numreringen på fig. 12 börjar med vad som varit nr 2 i den gamla beskrivningen i FMIS.

Längst i NV är

1 Härd, oval, 1 x 0,85 m (N-S) och intill 0,15 m hög. På ytan var sex synliga kantstenar 0,05-0,2 meter stora. Sonding visar på stenskonig och tät stenpackning. Beväxt med mossa, gräs och bärris. Koordinat 7254583/0810398±5 m.

11 meter SÖ om nr 1 är:



2 Härd, oval, 1,1 x 0,9 m (NNÖ-SSV) intill 0,15 m hög. På ytan var en synlig kantsten, 0,1 m stor. Sonding visar på stenskonig och tät stenpackning. Beväxt med lav, gräs och bärris. Koordinat 7254581/0810408±9 m.

6 meter SÖ om nr 2 är:

3 Härd, rundad, 1,1 m i diameter och intill 0,1 m hög. På ytan var ett 10-tal stenar, 0,05–0,15 m stora. Sonding visar på tät stenpackning utan tydlig stenskonig. Beväxt med mossa, lav och bärris. Koordinat 7254575/0810418±6 m.

4 meter SÖ om nr 3 är:

4 Härd, rundad, 1,1 m i diameter och intill 0,15 m hög. Tre synliga kantstenar, 0,1-0,2 m stora. I övrigt helt övermossad. Sonding visar på stenskonig och tät stenpackning. Beväxt med mossa, lav och bärris. Koordinat 7254570/0810419±8 m.

13 meter SÖ om nr 4 är:

5 Härd, rundad, 1 m i diameter och intill 0,15 m hög. Två synliga kantstenar, 0,2-0,3 m stora. Sondningen visar på stenskonig och stenpackning. Beväxt med mossa och bärris. Koordinat 7254566/0810427±9 m.

### 13.4.2 Utgrävning av Raä 305:3

Ö delen av härden avtorvades. Efter avtorvning framkom en tydlig stenskonig bestående av 0,13–0,2 m stora stenar (se fig. 14, bild 5). Innanför stenskonigen var en packning av mindre stenar, 0,04 – 0,13 m stora. Tre av de mindre stenarna föreföll skörbrända och söndriga. Ställvis i härden med ansamlingar av kol. Inga obrända eller brända ben noterades.

Det översta lagret nedgrävdes och vid detta tillfälle togs sju stycken prover (se fig. 14). Nummer 6-7 antagligen de bästa. Vid nedgrävningen av härden var några skörbrända stenar, svagt kulturfärgad jord samt något rödbränd jord noterades också (dock mycket lite jord i denna härd, mest naturligt svallad sten 0,03-0,2 m stor). Kolet förekom spritt i delar av härden. I vissa fall 5-6 cm ner i härden. Det bortgrävda materialet sållades. Inga fynd förutom bitar av kol noterades. Vid borttagandet av jorden framkom att delar av härden bestod av främst mindre sten (se fig. 15).

### 13.4.3 Kolprover

Kolprov 1 (19,81/19,76), mellan stenar mot kant av härd (se fig. 14), 9 g, varav urplockat kol, 0,88 g.

Kolprov 2 (19,82/19,80), mellan stenar i mitten av härd (se fig. 14), 2,28 g, varav urplockat kol, 0,2 g.

Kolprov 3 (19,82/19,79), mycket kol, stora bitar. Någon bit ej helt förkolnat. Påträffat mitten av härd (se fig. 14), 9,57 g, varav urplockat kol, 7,83 g.

Kolprov 4 (19,83/19,81), mellan stenar, mindre bitar av kol (se fig. 14). 6,93, varav urplockat kol, 2,79 g.

Kolprov 5 (19,83/19,81), större bitar av virke/trä vars fibrer man kunde följa. I mitten av härd (se fig. 14), 4,92 g, varav urplockat kol, 2,54g.

Kolprov 6 (19,83/19,81), mindre bitar av kol, lager av kol i kant av härd. Kan vara ett bra prov (se fig. 14), 13,3 g, varav urplockat kol, 3,4 g.

Kolprov 7 (19,81/19,79), mot kant av härd, under sten. Litet större bitar av kol. Kan vara ett bra prov (se fig. 14), 21,37 g, varav urplockat kol, 2,27 g.

#### 13.4.4 Fynd gjorda med metalldetektor

Metalldetektorn gav utslag på fyra ställen. Två var innanför stenskoningen av härd. Resterande två var SV om härd nr 4 (F 1) och en ca 4 meter SV om härd nummer 5. Fyndnummer 1 var en mindre järnkniv (se fig. 13), fyndet lades tillbaka. Det andra fyndet var en patronhylsa som också lades tillbaka.

### 13.5 Raä 378, Hortlax socken

#### 13.5.1 Beskrivning av område och anläggningar

Belägen på flack moränförhöjning i anslutning till myr och myrlänt mark (se fig. 16). Yngre tallskog, närmast hedmark. Lokalen består av två härdar varav nr 2 påträffades vid besöket på platsen. Nr 1 är belägen längst i V:

1 Härd, oval, 1,2 x 0,9 m (Ö-V) och intill 0,1 m h (se bild 6). Nio synliga kantstenar, 0,1-0,3 m stora. Strax utanför, i SSV var en sten (0,25 m stor) som troligen flyttats, men härstammar från stenskoningen. Sondning visar på stenpackning. I härdens SÖ del var en yngre tall. I övrigt beväxt med mossa, lav och lingonris. Koord. 7251026/0800733±5.

Ett 10-tal m Ö om 1 är:

2 Härd, närmast oval, 1,15 x 0,9 m (NNÖ-SSV) och intill 0,15 m h. I S var två synliga kantstenar, 0,2-0,35 m stora. Sondning visar på stenpackning och brun härdfyllning. I härdens N kant var en stubbe. Beväxt med mossa, lav och lingonris. Koord. 7251022/0800747±5.

#### 13.5.2 Utgrävning av Raä 378:1

Härden avtorvades varvid framgick att det fanns rikligt med rester av en murken stubbest i härdens V del (se fig. 18). I övrigt sågs gråbrun härdfyllning med sparsam förekomst av kol. Innanför stenskoningen syntes även fyra stenar, 0,05-0,2 m stora.

Vid borttagandet av den sparsamma härdfyllningen påträffades enstaka kolbitar och brända ben. I den V delen fanns mängder av rester efter den murkna stubben. I mitten av

härden framkom en glesare packning av 0,05-0,2 m stora, delvis kraftigt skörbrända stenar (se fig. 19).

Stenpackningen togs bort varvid ställvis förekom rikligt med kol. Under stenpackningen var ett intill 0,2 m tjockt blekjordslager (se fig. 20). Här bestod jorden främst av grovsand och grus. Under blekjorden var en svagt utbildad B-horisont bestående av gulbrun jord. I profilens V del syntes rester av en ruttan stubbe. Ingen rödbränd jord kunde beläggas under denna anläggning.

### 13.5.3 Fyndförteckning

F 1 Två fragm. brända ben (se fig. 18), 19,75, 0,1 g.

F 2 Två fragm. brända ben, 0,25 g, sällfynd.

### 13.5.4 Kolprover

Kolprov 1, från mittpartiet av härden (se fig. 18), 19,74/19,72, 9,5 g, varav urplockat kol 0,2 g.

Kolprov 2, från V kanten av härden (se fig. 18), 19,75/19,72, 6,9 g, varav urplockat kol 1,05 g.

Kolprov 3, från SV delen av härden (se fig. 19), under sten i stenpackning, 19,71/19,69, 5,95 g, varav urplockat kol, 0,7 g.

Kolprov 4, från S delen av härden (se fig. 19), under sten i stenpackning, 19,71/19,70, 16,15 g, varav urplockat kol 1,25 g.

### 13.5.5 Fynd gjorda med metalldetektor

Ett område inom ett 20-tal m från härdarna avsåktes med metalldetektor. Vid avsökningen framkom en spik/hästkösöm (koord. 7251027/0800735±6) samt ett bultlås (koord 7251027/0800739±6 av järn, se fig. 17). Föremålen togs ej tillvara utan lades tillbaka.

## 13.6 Raä 928:1, Piteå sn

### 13.6.1 Beskrivning av område och anläggningar

Lokalen är belägen på flack sandig åssträckning omgiven av myrmark (ca 2-3 meter ovan myrmarken). Närmast hedmark, beväxt med yngre tallbestånd och enstaka granar (se fig. 21). I anslutning till liten stig är en härd, Raä 928:1, Piteå sn.

1 Härd, närmast oval 1,2 x 0,7 meter Ö-V. Härden markerades av ett 25-tal, 0,05-0,2 m, stora stenar. Några föreföll skörbrända. Beväxt med lav, ljung och bärris. Koordinat 7260833/0727450±3 m.

### 13.6.2 Utgrävning av Raä 928:1

Vid utgrävning av S halvan av härden förekom ytterligare 0,05–0,1 m stora stenar (se fig. 22, bild14). Jorden i härden var lätt brun. Ställvisa förekomster av kol. Kol förekom även i kanten av härden, mot väster, i stig.

Vid nedgrävningen påträffades ett större antal skörbrända stenar, 0,04-0,18 m stora. Vid nedgrävningen togs fem kolprover, varav en del verkar bra. Vid nedgrävningen i centrum av härden förekom en del rödbränd jord, kolbitar, delvis mörkbrun jord från troligtvis eldningen. Den uppgrävda jorden sållades men inga fynd påträffades. Profilen grävdes ned till B-horisonten.

I profil syntes ett tunt lager av härdfyllningen med mitten ett band av ljus jord (se fig. 23). I mitten under den ljus färgade jorden var jorden fläckvis rödbränd. Under större delen av härden löpte en mer eller mindre uttalad blekjordsbildning. I östra delen framkom en jordfast sten i botten. B-horisonten var rödbrun till gulbrun.

### 13.6.3 Kolprover

Kolprov 1 (19,66/19,64), skört, men mycket av det innanför Ö kanten av härden (se fig. 22), delvis i blekjord, 16,1 g, varav urplockat kol, 4,64 g.

Kolprov 2 (19,65/19,63), kol i kant av stenpackning, i brunaktig härdfyllning mot södra kanten av härden (se fig. 22), bra prov, 18,04 g, varav urplockat kol, 3,09 g.

Kolprov 3 (19,64/19,61), prov från västra delen av härden (se fig. 22), i svagt färgad härdfyllning, 12,92 g, varav urplockat kol, 0,92 g.

Kolprov 4 (19,58/19,57), prov från västra delen av härden under skörbränd sten (se fig. 22), 5,33 g, varav urplockat kol, 1,03 g.

Kolprov 5 (19,61/19,58), prov från västra delen av härden (se fig. 22). Bra prov, 15,74 g, varav urplockat kol, 5,93 g.

### 13.6.4 Fynd gjorda med metalldetektor

Området kring härden avsåktes med metalldetektor. Fyra spikar med platt kropp (troligen båtspikar) påträffades invid stig, 7 m N om härden (se fig. 21). Dessa lades tillbaka i jorden.

## 13.7 Raä 395:1, Älvsby socken

### 13.7.1 Beskrivning av område och anläggningar

Plan avsats ovan myrmark och skogsback. Sandig hedmark beväxt med tallplantor. Inom ett 25 x 15 m stort område (N-S) är upptaget fem härdar enligt FMIS. Sedan inventeringen har området markberetts (ca 12-15 år sedan) varvid de flesta härdar skadats mer eller mindre allvarligt (se fig. 24, bild 7). En härd måste betraktas som

osäker. Den härd som undersöktes (nr 1) var minst skadad. I nedanstående samma numrering som i FMIS.

1 Härd, oval? 1,2 x 0,85 m (ÖNÖ-VSV) och intill 0,15 m h. Härden markerades av fem 0,15-0,3 m stora synliga stenar. Sondning visar på stenpackning. NÖ om härden var en markberedningsfåra som förmodligen skadat härdens NÖ kant. Dock var resten oskadad. Beväxt med ljung, lav, mossa och några tallplantor. Koordinat 7293300/0748019±3.

8 m NNV om nr 1 är:

2 Härd?, markerad av en 0,45 m lång sten (N-S) och genom en del stenar, kännbara med jordsond. Sondning visar på rödbränd jord under blekjord. Oklar form, ca 0,9 x 0,7 m (NV-SÖ). Beväxt med lav. I markberedningsfåra SÖ om härden låg ytterligare en, 0,25 m stor, sten. I NNÖ kanten av härden är en tallstubbe. Koordinat 7293308/0748015±3.

8 m V om nr 2 är:

3 Härd, kraftigt skadad av markberedning där en markberedningsfåra som går rakt igenom härden. Form okänd, ca 1,1 x 0,7 m (ÖNÖ-VSV). Sten låg utspridd i ett 1,1 x 1,2 m stort område. Härden var mer eller mindre totalförstörd. I härdens NÖ del framkom rödbränd sand. Koordinat 7293302/0748011±3.

8 m NNV om 3 är:

4 Härd, övertvärad av en markberedningsfåra. Form okänd, ca 1,1 x 0,7 m (Ö-V). Markerad av en packning av ett 15-tal, 0,2-0,3 m stora, stenar. Ytterligare sten låg i markberedningsfåra NV om härden. Beväxt med tre plantor lövsly. Härden var kraftigt förstörd av markberedningsfåra. Koordinat 7293310/0748009±3.

12 m NÖ om 4 är:

5 Härd, oval, 0,95 x 0,75 m (Ö/NÖ/V/SV) och intill 0,1 m. h. Härden markerades av åtta synliga, 0,1-0,35 m stora, kantstenar. Sondningen visar på stenpackning och delvis brun härdfyllning. Beväxt med mossa, lav och ljung. Koordinat 7293319/0748016±3.

### 13.7.2 Utgrävning av Raä 395:1

Vid nedgrävning av SV halvdelen av fanns det ett påfört lager med blekjordsbildning ovanpå härden troligen ditkommet vid markberedning. Under detta var brun torvbildning. I och under torvlagret påträffades inga kolbitar. Under torven framkom en tät packning 0,12-0,5 m stora stenar, totalt ett 15-tal stenar i den SV halvdelen (se fig. 25, bild 8). En del var kraftigt eldpåverkade och en del sönderspruckna.

I NV och SÖ kanterna av härden togs två kolprover varav det första troligtvis är ett bra prov för datering. I den NV delen av härden var en antydning till brun härdfyllning (se fig. 26, bild 9). Under stenpackningen var jorden flammigt rödbränd ner till ett djup av 0,18 m under torven. Det lagret bestod dels av rosa färgad blekjord, troligtvis B- eller C-horisont. I profilen under torven syns ett vitt lager troligtvis blekjord som påförts vid markberedning. I profilen togs tre jordprover.

### 13.7.3 Fyndförteckning

F 1 Ett fragm. bränt ben, sållfynd i brun härdfyllning, 0,05 g.

### 13.7.4 Kolprover

Kolprov 1 (19,74), prov mot kant av härd, mellan stenar. Bra prov (se fig. 25), 10,33 g, varav urplockat kol, 3,86 g.

Kolprov 2 (19,78), prov i kant av härd mellan stenar (se fig. 25). Några enstaka större bitar med kol, 3,58 g, varav urplockat kol, 1,64 g.

### 13.7.5 Jordprover

Jordprov 1 (se fig. 26) rödbränd jord.

Jordprov 2 (se fig. 26) B- eller C-horisont.

Jordprov 3 (se fig. 26) brun härdfyllning.

### 13.7.6 Fynd gjorda med metalldetektor

Området med de fem härdarna genomgicks med metalldetektor. Inga utslag kunde noteras.

## 13.8 Raä 542:1, Älvsby sn

### 13.8.1 Beskrivning av område och anläggningar

Lokalen är belägen på NÖ sidan av moränsträckning med myrmark. I SÖ är moränmark med ställvis rika inslag av stenar och block. Närmast hedmark beväxt med yngre tallskog. Inom ett 10 x 5 m stort område är två härdar varav nr 2 påträffades vid undersökningarna (se fig. 27).

1 Härd, rundoval, helt övermossad. Sondning visar på kännbar stenskonig och stenpackning, ca 1,4 x 1,2 m (N-S) och intill 0,2 m. h. Härden var belägen i svag NÖ-slutning och var beväxt med mossa, lingonris samt av en tall i den östra kanten. Koordinat 7317226/0754284±5.

9 m VNV om 1 är:

2 Härd, närmast oval, 1,4 x 1,1 m (N-S) och intill 0,25 m. h. Fyra synliga kantstenar, 0,1-0,35 m stora, i söder till sydväst. Sondning visar på en tät stenpackning och en brun härdfyllning. Beväxt med mossa, lingonris samt en tall i mitten, ca 0,18 m i diameter. Koordinat 7317229/0754275±6.

### 13.8.2 Utgrävning av Raä 542:1

Efter avtorvning framträdde härden som närmast rundoval 1,45-1,35 m (N-S). Kring kanten var ett 10-tal stenar, 0,2-0,4 m stora (se fig. 29, bild 10). I härdytan syntes också

ett 5-tal, 0,15-0,3 m stora, stenar. Härden hade en mörkbrun härdfyllning med i kanten ställvisa förekomster av kol. I den södra delen påträffades tre stycken eldpåverkade glasbitar (F1).

Den mörkbruna härdfyllningen togs bort varvid riktligt med brända ben framkom, samt även rikligt med kol. Vid utgrävningen framkom även några bitar glas. Under fyllningen var en packning bestående av 0,3–0,45 m stora stenar, främst flata (se fig. 30).

Stenpackningen togs bort och profilen rensades fram. I den centrala delen av härden var ett jordfast block (se fig. 31). Den bastanta härdfyllningen, upp till 0,12 m tjock, visar att härden använts flitigt. Under stenpackningen påträffades blekjordsbildning och därunder rödbränd jord ned till 0,2 m under torvytan. En del av stenarna i packningen var skörbrända. I profilen togs tre jordprover på härdfyllningen (se fig. 31), den rödbrända sanden samt B-horisonten (1-3).

### 13.8.3 Fyndförteckning

- F 1 Tre bitar ofärgat buktigt glas, påträffade i härdfyllning (se fig. 29), 18,41, 8,56 g.
- F 2 19 fragm. brända ben påträffade i härdfyllning (se fig. 29), 18,36/18,34, 0,16 g.
- F 3 En bit ofärgat buktigt glas, eldpåverkad?, i härdfyllning (se fig. 29), 18,38, 1,26 g.
- F 4 En bit ofärgat buktigt glas, eldpåverkad?, påträffad i härdfyllning (se fig. 29), 1,12 g.
- F 5 Tre bitar ofärgat buktigt glas, eldpåverkat, påträffade i brun härdfyllning, sållfynd, 2,18 g.
- F 6 110 fragm. brända ben påträffade i brun härdfyllning, sållfynd, 13,13 g.
- F 7 Två obrända ben påträffade i brun härdfyllning, sållfynd, 0,1 g.
- F 8 10 fragm. brända ben påträffade under och mellan stenpackning, sållfynd, 1,33 g.
- F 9 Fem fragm. obrända ben påträffade under och mellan stenpackning, sållfynd, 2,88 g.
- F 10 Ett förkolnat frö påträffat i kolprov 2 (se fig. 29), 0,05 g.

### 13.8.4 Kolprover

Kolprov 1 Mellan stenar i norra delen (se fig. 29), 18,38/18,36, 8,06 g, varav urplockat kol, 2,07 g.

Kolprov 2 Mellan stenar i söder (se fig. 29), 18,38/18,36, 9,42 g, varav urplockat kol, 0,59 g.

Kolprov 3 Mellan stenar i söder (se fig. 29), 18,38/18,37, 3,26 g, varav urplockat kol, 0,72 g.

Kolprov 4 Mellan stenar (se fig. 29), 18,34/1832. Bra kolprov!, 1,66 g, varav urplockat kol, 1,14 g.

Kolprov 5 18,37/18,35 (se fig. 29). Bra prov! 4,74 g, varav urplockat kol, 1,1 g.

Kolprov 6 18,40/1836 (se fig. 29). Bra kolprov!, 5,7 g, varav urplockat kol, 0,86 g.

### 13.8.5 Jordprover

Jordprov 1, härdfyllning, 18,41/18,39 (se fig. 29).

Jordprov 2, härdfyllning i profil (se fig. 31).

Jordprov 3, B-horisont i profil (se fig. 31).

Jordprov 4, rödbränd sand i profil (se fig. 31).

### 13.8.6 Fynd gjorda med metalldetektor

Området i anslutning till härdarna avsåktes med metalldetektor. Intill härd nr 2 påträffades en kultång av järn (se fig. 28). Ett utslag, på en stubbe drygt sex meter SÖ om härd nr 1, visade sig vara en kvarglömd, modern sågfil. Fynden lades tillbaka.

## 13.9 Raä 710:1, Älvsby socken

### 13.9.1 Beskrivning av område och anläggningar

Belägen i ägogräns och i traktorspår (skördare). Flack sandmark ovan å och sumpmark. Tallskog, närmast hedmark (se fig. 32, bild 11).

I Härd, oval 1,1 x 0,7 m (NV-SÖ). Fyra synliga kantstenar, 0,1-0,3 m stora. I inre delen av härden syntes även sten från stenpackningen. Sondning visar på ytterligare stenpackning. Koordinat 7294625/0749856±4.

### 13.9.2 Utgrävning av Raä 710:1

Vid avtorvning av den SV-delen av härden framkom nio, 0,05-0,25 m stora, kantstenar (se fig. 33, bild 12). I mitten av härden syntes ytterligare några stenar från stenpackningen. I mitten av härden fanns partier med kol, liksom i SV-kanten. I SÖ kortsidan var litet mörkt virke. I väster var några fläckar rödbränd sand och blekjordsspillning. Antydning till brun härdfyllning noterades i mitten av stenpackningen.

Vid nedgrävning av härden framkom rikligt med kol i mitten och utanför i söder. Under det murkna träet i SÖ kom också rikligt med kol, även delvis utanför härden. I härden togs sex kolprover (se fig. 33). I härdytan tillvaratogs även en större bit av ett renhorn (F1). Hornet fortsätter i profilen mot öster (ej tillvarataget). I mitten av härden, under kolet framkom brun härdfyllning.

Vid borttagandet av härdfyllningen framkom enstaka ben och i botten i röd sand framkom ett tunt bleck, möjligen av tenn (F 5). Vid nedgrävningen av härdfyllningen fanns kraftig rödbränd sand i hela området ned till 0,18 m djup under torvytan, rödast i mittpartien av härden (se fig. 35, bild 13). I den SÖ delen av profilen framkom också något svagare rödbränd jord på 0,22-0,25 m djup under torvytan. Här förekom också



blekjordsspillning vilket tyder på tidigare omblandning av jord. I profilen framkom även rikligt med kol i härdfyllningen under torven.

### 13.9.3 Fyndförteckning

F 1 En del av ett sarvhorn från ren (se fig. 33), 47,71 g.

F 2 Ett fragm. bränt ben (se fig. 34), 19,10, 0,19 g.

F3 Tre fragm. brända ben i brun härdfyllning (se fig. 34), 19,11, 0,06 g.

F 4 Sex fragm. brända ben i härdfyllning, sällfynd, 0,2 g.

F 5 En bit tunt bleck, möjligen av tenn, påträffat mot botten av härd, oklart lager, 0,11 g.

F 6 Ett fragm. bränt ben vid borttagande av stenpackning, sällfynd, 0,06 g.

### 13.9.4 Kolprover

Kolprov 1 Kol i kant av härd (se fig. 33), 19,11, 5,56 g, varav urplockat kol, 2,43 g.

Kolprov 2 Kol från mitten av härd i ett ytligt skikt (se fig. 33), osäkert, 19,13, 6,12 g, varav urplockat kol, 2,66 g.

Kolprov 3 Kol i kant av härd (se fig. 33), 19,12, 10,04 g, varav urplockat kol, 2,84 g.

Kolprov 4 Kol i kant av härd, mittpartiet, större bitar med kol (se fig. 33), 19,11/19,09, 7,49 g, varav urplockat kol, 6,78 g.

Kolprov 5 Kol i kant av härd, mittpartiet, större bitar med kol (se fig. 33), 19,12/19,09, 12,82 g, varav urplockat kol, 3,64 g.

Kolprov 6 Kol mot mitten av härd invid sten (se fig. 33), 19,12, 2,56 g, varav urplockat kol, 1,39 g.

### 13.9.5 Jordprover

Jordprov 1 Brun härdfyllning (se fig.34), 19,10.

Jordprov 2 Brun härdfyllning (se fig. 34), 19,12/19,09.

Jordprov 3 Rödbränd sand (se fig. 35).

Jordprov 4 Brun härdfyllning (se fig. 35).

Jordprov 5 B-horisont (se fig. 35).

Jordprov 6 Svagt rödbränd jord (se fig. 35).

### 13.9.6 Fynd gjorda med metalldetektor

Metalldetektorn gav inga utslag i området för Raä 710:1, Älvsby socken.

## 13.10 Raä 1079:1, Älvsby sn

### 13.10.1 Beskrivning av område och anläggningar

Inom ett 20 x 10 m stort område (NÖ-SV) är tre härdar varav nr 3 upptäcktes vid undersökningen. Belägna på mindre moränkulle anslutning till myrmark. I delar av marken förekommer relativt rika inslag av stenar och block. Hedmark beväxt med bärris och skog (se fig. 36, bild 15). I detta fall har ingen stegning genomförts mellan anläggningarna, se istället fig. 9.

I NV delen av området är:

1 Härd, oval 1,45 x 0,95 m (N-S) och intill 0,1 m. h. Härden vbar belägen i svag sluttning mot NÖ. Kring kanten var fem, 0,1-0,25 m stora, stenar. Sondning visade på brun härdfyllning och en tät stenpackning. Beväxt med lav, mossa och bärris. Koordinat 7314192/0741269±6.

2 Härd, oval 1,3 x 1 m (Ö-V) och intill 0,15 m. h. Kring kanten av härden var sex synliga, 0,15-0,25 m stora, stenar. Sondning visade på brun härdfyllning och stenpackning. Beväxt med lav, mossa och lingonris. Koordinat 7314191/0741278±10.

3 Härd, oval 1,2 x 0,9 m (NV-SÖ) och intill 0,1 m. h. Åtta synliga stenar, 0,1-0,2 m stora. Sondning visade på mörkbrun härdfyllning och stenpackning. Beväxt med lav, mossa och lingonris. Koordinat 7314180/0741270±5.

### 13.10.2 Utgrävning av Raä 1079:1

Efter avtorvningen (se fig. 37, bild 16) markerades östra delen av härden av ett 10-tal 0,05-0,35 m stora stenar. I centrum var inom ett 0,3 m stort område mörkbrun härdfyllning. Jorden var i övrigt grå-gulgrå och väldigt torr. En större sten på långsidan var sprucken på mitten.

Vid borttagandet av den bruna smetiga härdfyllningen togs tre jordprover. I härdfyllningen påträffades spridda brända ben och ett obränt ben i härdens norra del. Mot kanten togs fyra kolprover (se fig. 37). Under härdfyllningen påträffades en stenpackning bestående av 0,05-0,3 m stora stenar varav vissa var spruckna (se fig. 38).

Vid nedgrävningen av profilen påträffades rödbränd jord under stenpackningen (se fig. 39). Härden föreföll störd i den södra delen, förmodligen på grund av rotvälta. I den naturliga marken under härden var sand med inslag av 0,05-0,15 m stora stenar. Av profilen visade sig att rödbränd jord förekom 0,15 m under torvytan. I härden togs prov på härdfyllningen och på den rödbrända sanden.

### 13.10.3 Fyndförteckning

F 1 35 fragm. brända ben (se fig. 37), 19,46/19,44, 0,89 g.

F 2 Sex fragm. brända ben (se fig. 37), 19,46/19,43. 0,11 g.

F 3 Fyra fragm. brända ben (se fig. 37), 152/154, 0,2 g.

F 4 Sju fragm. brända ben, större bitar ben (se fig. 37), 19,42/19,38, 0,6 g.

F 5 Två fragm. brända ben (se fig. 37), 19,42/19,41, 1,57 g.

F 6 Ett fragm. bränt ben (se fig. 37), 19,42, 0,53 g.

F 7 Ett fragm. obränt ben (se fig. 37), 19,40, 8,48 g

F 8 Tre silvermynt, fynd med metalldetektor intill härd nr 2 (se fig. 36, bild 17), 7,62 g:  
1/16 Riksdaler specie, 1855; 25 öre, 1855; 1/8 Riksdaler specie, 1832.

F 9 37 fragm. brända ben, i brun härdfyllning, sällfynd, 5,46 g.

### 13.10.4 Kolprover

Kolprov 1 Prov ovanpå sten i centrum av härden (se fig. 37), 19,47/19,46, 6,13 g, varav urplockat kol, 0,25 g.

Kolprov 2 Taget intill kolprov 1 (se fig. 37), 19,48/19,46, 8,75 g, varav urplockat kol, 0,05 g.

Kolprov 3 Troligen ej tillförlitligt prov (se fig. 37), 19,42/19,40, 0,9 g, varav urplockat kol, 0,16 g.

Kolprov 4 I N delen av härden (se fig. 37), 19,42/19,40, 2,63 g, varav urplockat kol, 0,92 g.

### 13.10.5 Jordprover

Jordprov 1 Härdfyllning (se fig. 37), 19,47/19,46.

Jordprov 2 Härdfyllning (se fig. 37), 19,47/19,45.

Jordprov 3 Härdfyllning (se fig. 37), 19,43/19,40.

Jordprov 4 Brun härdfyllning i profil (se fig. 39).

Jordprov 5 Rödbränd sand i profil (se fig. 39).

### 13.10.6 Fynd gjorda med metalldetektor

Området avsöktes med metalldetektor där två utslag visade sig i härd nr 2 och två utanför. Ett av fynden var ett silvermynt invid härden, en 16-dels daler silvermynt specie 1855? (se fig. 36, bild 17). På samma ställe kom ytterligare två silvermynt fram: 1/8-dels daler silvermynt specie (1832) samt 25 öre (1855). Dessa tre silvermynt tillvaratogs och fick fyndnummer F8 (se fig. 36, bild 17). Det andra utslaget utanför härden var en klippspik (se fig. 36), ca 6 cm lång, som lades tillbaka.

## 13.11 Ritningslista

Ritning nr	Fornlämning	Anl. och typ	Typ av ritn.	Skala original	Skala i rapport	Antal
2	Raä 255, Piteå sn	Härdar och boplatsgrop	Översiktsplan	1:200	1:400	1
3	Raä 255:3	Härd	Plan	1:10	1:20	1
4	Dito	Härd	Plan, stenp.	1:10	1:20	1
5	Dito	Härd	Profil	1:5	1:20	1
6	Raä 255:1	Härd	Plan	1:10	Ej redovisad	1
7	Raä 255:2	Härd	Plan med fynd	1:20	1:40	1
8	255:2	Fynd vid härd	Fynd av kniv, syring samt nål	1:1	1:2	3
9	Raä 284, Piteå sn	Härdar och kokgropar	Översiktsplan	1:400	1:500	1
10	Raä 284:3, Piteå sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
11	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
12	Raä 305, Piteå sn	Härdar	Översiktsplan	1:200	1:200	1
13	Raä 305:4, Piteå sn	Härd	Fynd av Järkniv	1:1	1:2	1
14	Raä 305:3, Piteå sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
15	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
16	Raä 378, Hortlax sn	Härdar	Översiktsplan	1:200	1:400	1
17	Dito	Fynd	Fynd av bultlås	1:1	1:2	2
18	Raä 378:1, Hortlax sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
19	Dito	Härd	Plan, stenpackning	1:10	1:20	1
20	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
21	Raä 928, Piteå sn	Härd	Översiktsplan	1:200	1:400	1
22	Raä 928:1, Piteå sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
23	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
24	Raä 395, Älvsby sn	Härdar	Översikt	1:100	1:200	1
25	Raä 395:1, Älvsby sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
26	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
27	Raä 542, Älvsby sn	Härdar	Översiktsplan	1:200	1:400	1
28	Dito	Fynd	Fynd av kultång	1:1	1:2	1
29	Raä 542:1, Älvsby sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
30	Dito	Härd	Plan, stenpackning	1:10	1:20	1
31	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
32	Raä 710, Älvsby sn	Härd	Översiktsplan	1:100	1:200	1
33	Raä 710:1, Älvsby sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
34	Dito	Härd	Plan, stenpackning	1:10	1:20	1

35	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
36	Raä 1079, Älvsby sn	Härdar	Översiktsplan	1:200	1:400	1
37	Raä 1079, Älvsby sn	Härd	Plan	1:10	1:20	1
38	Dito	Härd	Plan, stenpackning	1:10	1:20	1
39	Dito	Härd	Profil	1:10	1:20	1
40	Undersöknings- område	Härdar	Översikts- karta	-	-	1

## 13.12 Fotolista

Acc-nr	Objekt nr	Typ	Riktning	Kategori	Antal kort
2012:131-132	Raä 305:3, Piteå sn	Härd, före unders.	Fr SÖ	Härd	2
2012:133-134	Raä 305:4, Piteå sn	Fynd	-	Fynd av järnkniv vid härden	2
2012:135-137	Raä 305:3, Piteå sn	Härd	Fr SÖ	Härd avtorvad	3
2012:138-143	Raä 305:3, Piteå sn	Härd	Fr SÖ	Härdfyllning borttagen	6
2012:144-145	-	Kåta vid Ledvattnet	-	Landskapsbild samt kåta	2
2012:146-151	-	Vadning över myrbäck	-	Landskapsbilder med personer	6
2012:152-154	Raä 928:1, Piteå sn	Härd	Fr NV	Härd före undersökning	3
2012:155-157	Dito	Härd	Fr S	Härd, avtorvad	3
2012:158-159	Dito	Härd	-	Sten från härdfyllning	2
2012:160-161	Dito	Härd	Fr S	Härd, profil	2
2012:163-166	Raä 255, Piteå sn	Härdar	-	Översiktsbilder, landskap	4
2012:167-168	Raä 255:3, Piteå sn	Härd	Fr SV	Härd före avtorvning	2
2012:169-170	Dito	Härd	Fr NV	Härd, före avtorvning	2
2012:171-173	Dito	Härd	Fr SÖ	Härd, avtorvad	3
2012:174-175	Dito	Härd	Fr SÖ	Borttagande av härdfyllning	2
2012:176-177	Dito	Härd	Fr S	Dito	2
2012:178-180	Dito	Härd	Fr SÖ	Stenpackning i härd	3
2012:181-183	Dito	Härd	Fr SÖ	Härd, profil	3
2012:269-270	Raä 395:1, Älvsby sn	Härd	Fr SV	Härd före undersökning	2
2012:271-272	Dito	Härd	Fr SV	Härd, avtorvad	2
2012:273	Raä 395, Älvsby sn	Härdar	Fr S	Översiktsbild	1
2012:274	Raä 395:2, Älvsby sn	Härd	Fr SSÖ	Skadad härd	1

2012:275	Raä 395:3, Älvsby sn	Härd	Fr Ö	Skadad härd	1
2012:276	Raä 395:4, Älvsby sn	Härd	Fr Ö	Skadad härd	1
2012:277	Raä 395:5, Älvsby sn	Härd	Fr Ö	Skadad härd	1
2012:278	Raä 395, Älvsby sn	Härdar	Fr S	Markberednings- spår	1
2012:279-281	Raä 395:1, Älvsby sn	Härd	Fr V	Härd, profil	3
2012:282-283	Raä 395, Älvsby sn	Härd	-	Arbetsbild	2
2012:284-286	Raä 542:1, Älvsby sn	Härd	Fr V	Härd före undersökning	3
2012:287-290	Dito	Härd	Fr V	Härd, avtorvad	3
2012:291-293	Dito	Härd	Fr V	Härd, stenpackning	3
2012:294-297	Dito	Härd	Fr V	Härd, profil	4
2012:298-301	Raä 542:2, Älvsby sn	Härd	-	Fynd av kultång	4
2012:302-303	Raä 710:1	Härd	Fr SÖ	Härd, före avtorvning	2
2012:304-305	Dito	Härd	Fr SV	Härd, avtorvad	2
2012:306-309	Dito	Härd	Fr SV	Härd, stenpackning	4
2012:310-312	Dito	Härd	Fr SV	Härd, profil	3
2012:313-314	Raä 1079, Älvsby sn	Härd	-	Arbetsbild	2
2012:315-316	Raä 1079:., Älvsby sn	Härd	Fr S	Härd före avtorvning	2
2012:317	Raä 1079, Älvsby sn	Härdar	Fr S	Översiktspild, landskap	1
2012:318-321	Raä 1079:1, Älvsby sn	Härd	Fr S	Härd, avtorvad	4
2012:322-323	Dito	Härd	Fr S	Härd, stenpackning	2
2012:324-326	Dito	Härd	Fr S	Härd, profil	3
2012:327-335	Raä 1079:2, Älvsby sn	Härd	-	Fynd av silvermynt	2
2012:414-415	Raä 284:3, Älvsby sn	Härd	-	Härd, före undersökning	2
2012:416	Dito	Härd	-	Arbetsbild	1
2012:417-418	Dito	Härd	Fr V	Härd, avtorvad	2
2012:419	Raä 284, Älvsby sn	Låga	-	Barktäkt på låga	1
2012:420-421	Raä 284:3, Älvsby sn	Härd	Fr S	Härd, undersökning av härdfyllning, arbetsbild	1
2012:422-425	Dito	Härd	Fr V	Härd, stenpackning	4
2012:426-428	Dito	Härd	Fr V	Härd, profil	3
2012:429-433	Dito	Härd	-	Arbetsbilder	5
2012:434-437	Raä 378:1, Hortlax sn	Härd	Fr S	Härd, före undersökning	4
2012:438-440	Dito	Härd	Fr S	Härd, avtorvad	3

2012:441-443	Dito	Härd	Fr S	Härd, stenpackning	3
2012:444-447	Raä 378, Hortlax sn	Fynd	Fr S	Fynd av bultlås	4
2012:448-449	Raä 378:1, Hortlax sn	Härd	Fr S	Härd, profil	2

### 13.13 Bilder



Bild 1 Raä 255, Piteå sn, miljöbild med bäckravin till vänster, fr V. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 2 Raä 255:3, Piteå sn, halva härden avtorvad, fr SÖ. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 3 Raä 255:3, Piteå sn, hård, stenpackning, fr SÖ. Foto av L. Liedgren, 2012.





Bild 4 Raä 284:3, Piteå sn, härd, stenpackning, fr V. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 5 Raä 305:3, Piteå sn, halva härden avtorvad, fr SÖ. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 6 Raä 378:1, Hortlax sn, härd, miljöbild, fr S. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 7 Raä 395, Älvsby sn, härdar, miljöbild med markberedningsspår, fr S. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 8 Raä 395:1, Älvsby sn, härd, stenpackning, fr SV. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 9 Raä 395:1, Älvsby sn, härd, profil, fr SV. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 10 Raä 542:1, Älvsby sn, halva härden avtorvad, fr V. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 11 Raä 710, Älvsby sn, miljöbild, fr SÖ. I förgrunden vid sond är härden. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 12 Raä 710, Älvsby sn, halva härden avtorvad, fr NV. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 13 Raä 710, Älvsby sn, härd, profil, fr NV. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 14 Raä 928:1, Piteå sn, halva härden avtorvad, fr S. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 15 Raä 1079, Älvsby sn, miljöbild, fr S. Foto av L. Liedgren, 2012.










Bild 16 Raä 1079:1, Älvsby sn, halva härden avtorvad, fr Ö. Foto av L. Liedgren, 2012.



Bild 17 Raä 1079:2, Älvsby sn, härd, myntfynd. Från vänster är:  
1/16 Riksdaler specie, 1855; 25 öre, 1855; 1/8 Riksdaler specie,  
1832. Foto av M. Fjellström.

## 13.14 Ritningar

## Teckenförklaringar

	Torvyta		Kraftigt skörbränd sten
	Transkriberad torvyta eller osäker torvyta		Fördjupning
	Vegetationsskikt med humus		Förhöjning
	Rot eller stubbe		Sankmark
	Kraftigt färgad jord		Näver
	Svagt färgad jord		Fyndplats/provpunkt
	Kraftig kol- och/eller sotfärgning		Förhöjning/sluttning
	Kolbitar och sot		Blekjordsbildning
	Trä med fiberriktning		B-horisont (anrikningsskikt)
	Osäker/diffus begränsning		C-horisont (opåverkad jord)
	Gräns för utgrävning/ osäker gräns		



Vb, Raå 255, härdar, Piteå sn  
Kartering av M. Fjellström, 2012

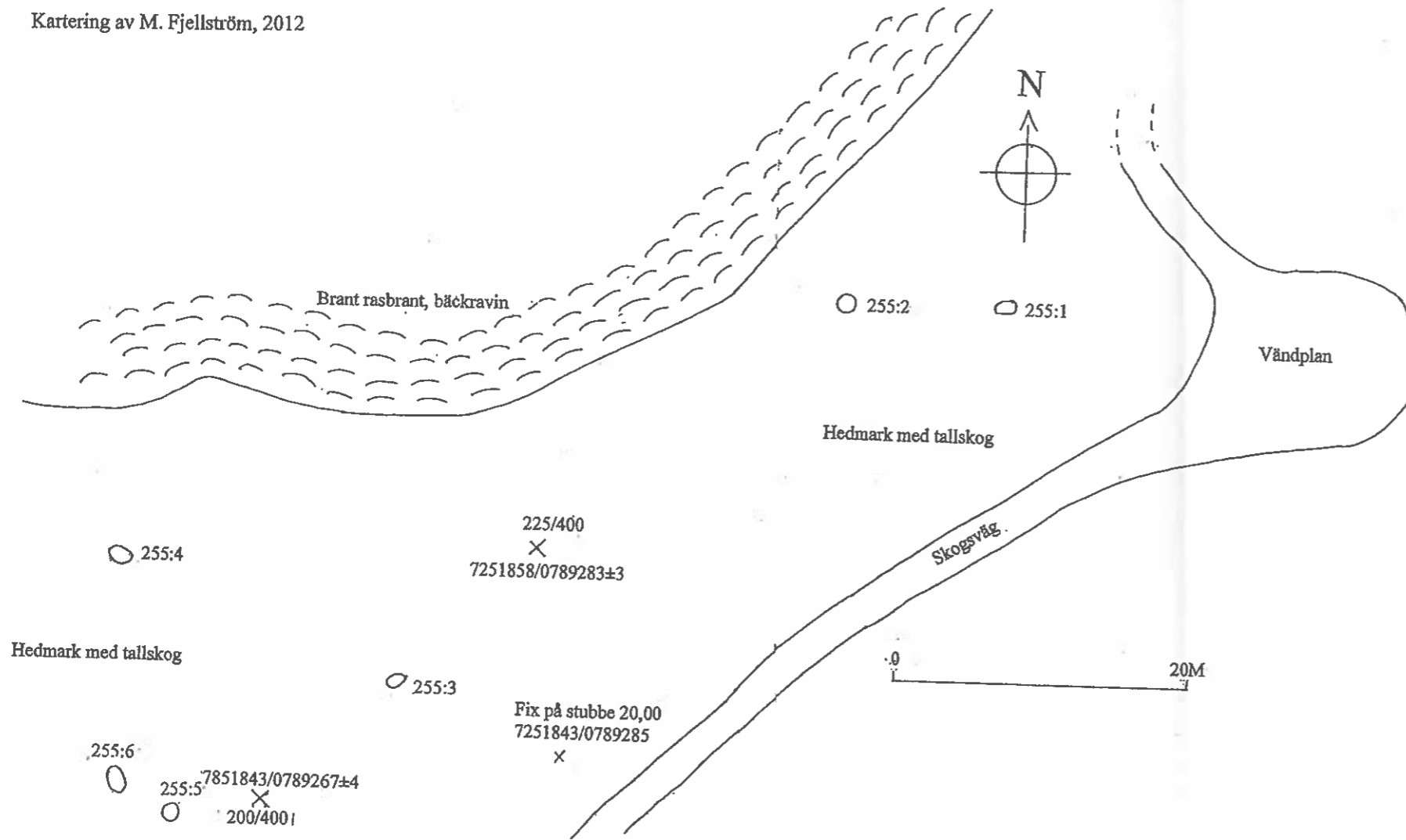
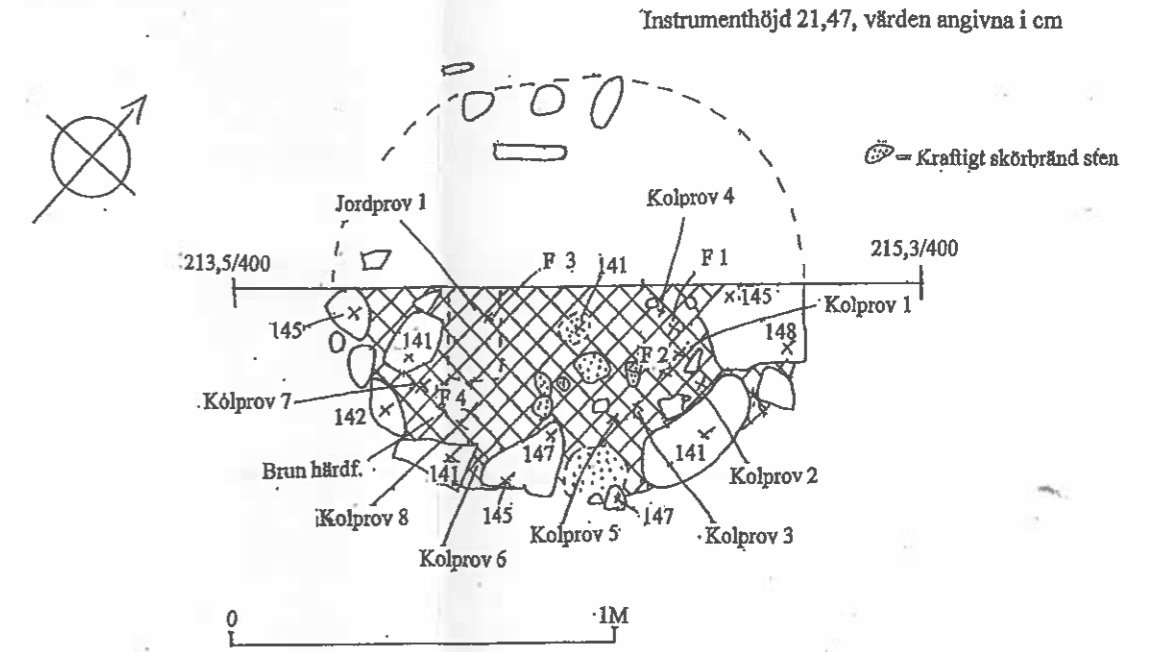


Fig. 2

Vb, Raå 255:3, Piteå sn, härd,  
plan  
Ritning av L. Liedgren, 2012

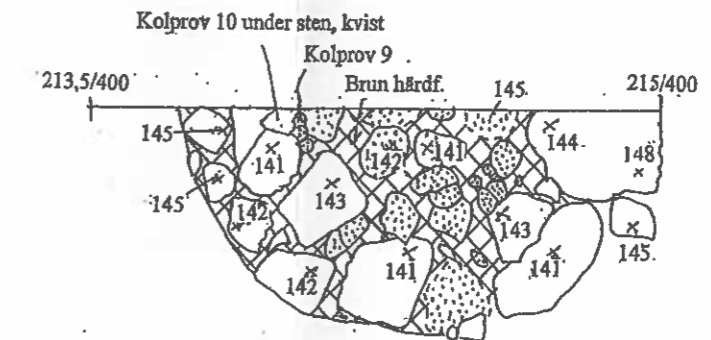
Fig. 3



Vb, Raå 255:3, Piteå sn, härd,  
stenpackning, plan

Fig. 4

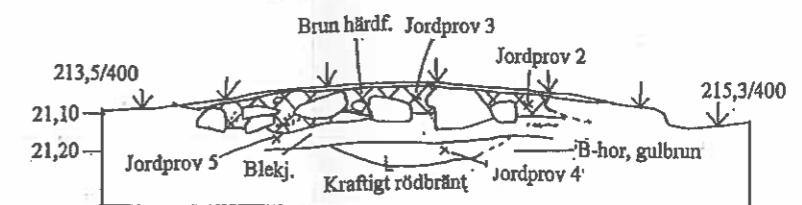
Ritning av L. Liedgren, 2012



Vb, Raå 255:3, Piteå sn, härd, profil NÖ-SV,  
fr SÖ, koord. 213,5/400-215,3/400

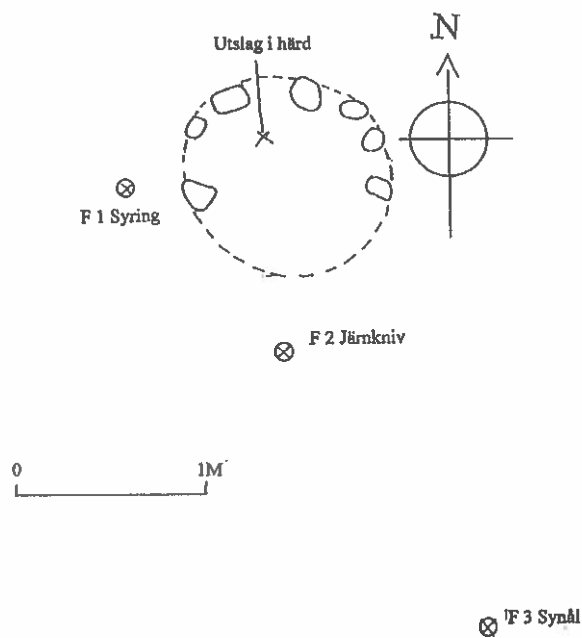
Fig. 5

Ritning av L. Liedgren, 2012



Vb, Raä 255:2, Piteå sn, härd, plan  
med utprickade fynd

Ritning av L. Liedgren och M. Fjellström, 2012



Vb, Raä 255:2, Piteå sn, härd, fynd  
Ritning av L. Liedgren, 2012

F 2 Järnkniv



F 1 Syring



F 3 Synål



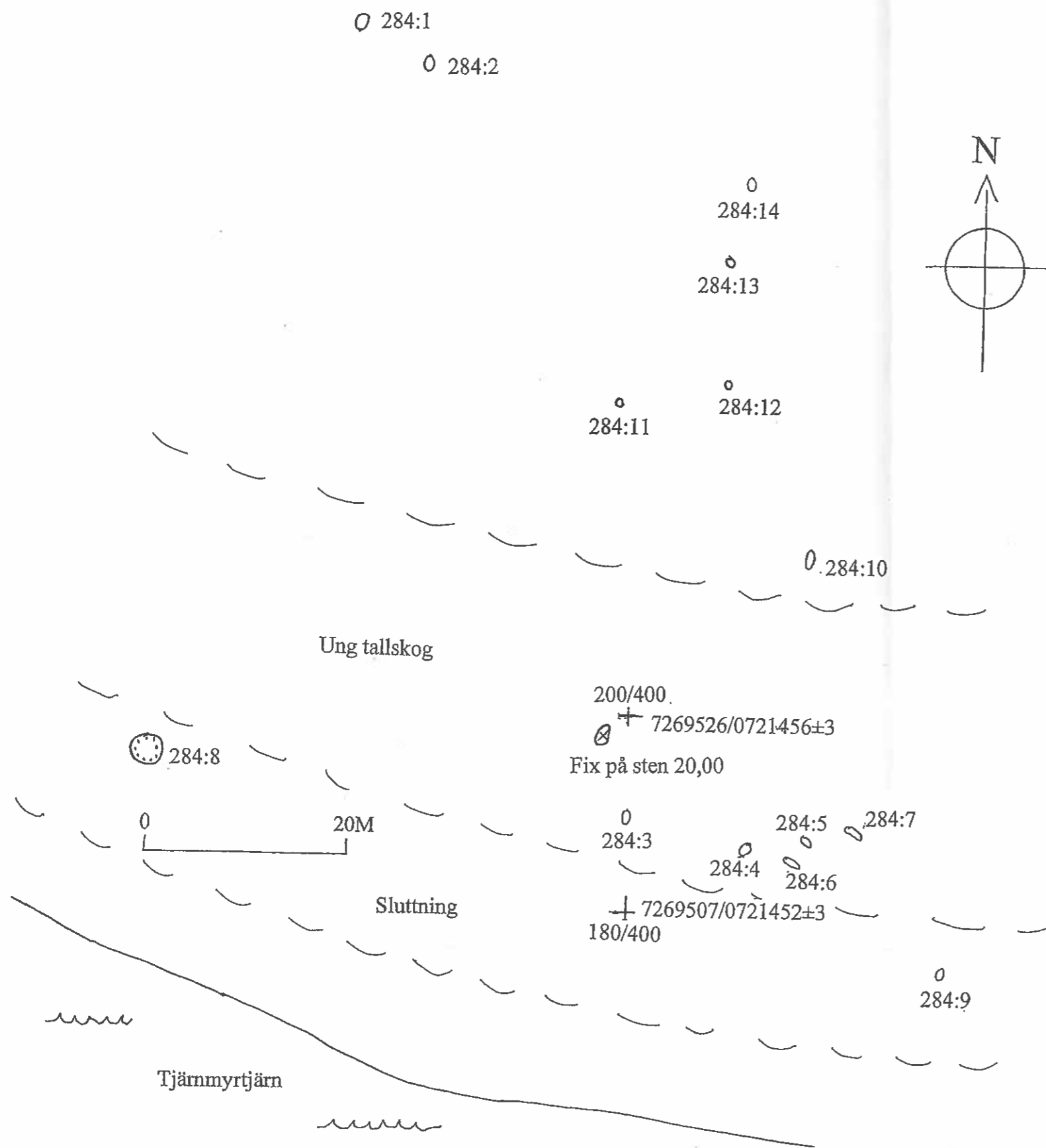
0 5cm

Fig. 8

Vb, Raä 284, Piteå sn (Gråträsk), härdar och kokgropar

Ritning av M. Fjellström, 2012

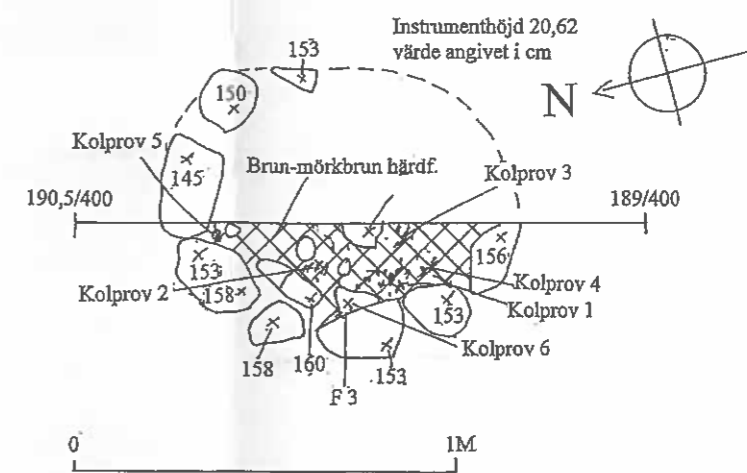
Fig. 9



Vb, Raä 284:3, Piteå sn, härd, plan

Ritning av L. Liedgren, 2012

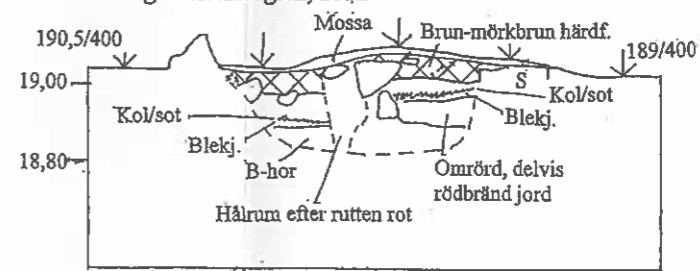
Fig. 10



Vb, Raä 284:3, Piteå sn, härd, profil N-S, fr Ö, koord. 190,5/400-189/400

Ritning av L. Liedgren, 2012

Fig. 11



Vb, Raå 305:3, härdar, Piteå sn  
Kartering av M. Fjellström, 2012

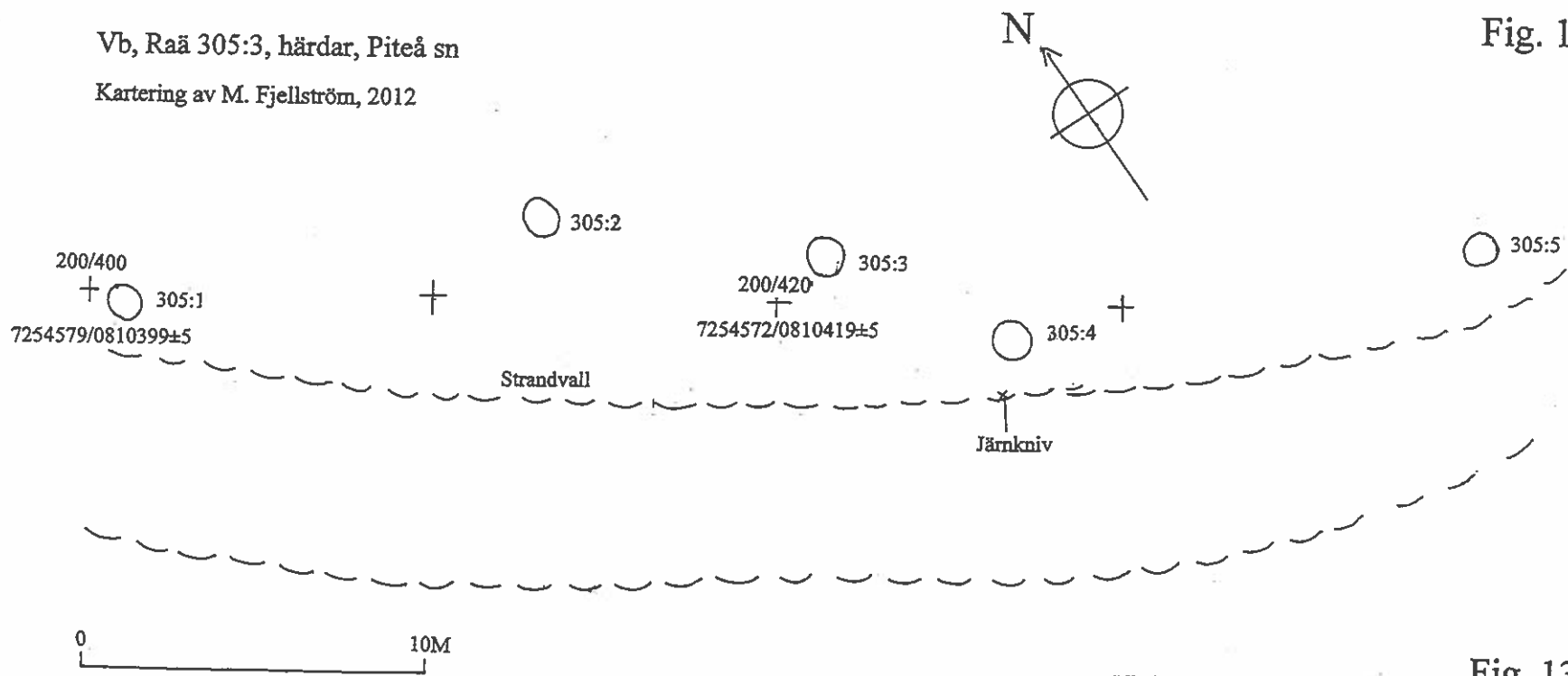


Fig. 12

Vb, Raå 305:2, Piteå sn, härd  
Ritning av L. Liedgren, 2012

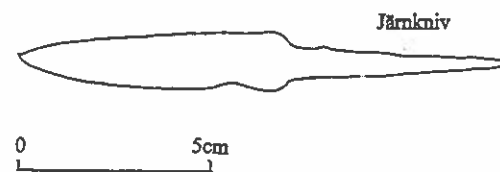


Fig. 13

Fig. 14

Vb, Raå 305:3, Piteå sn, härd, plan  
Ritning av L. Liedgren, 2012

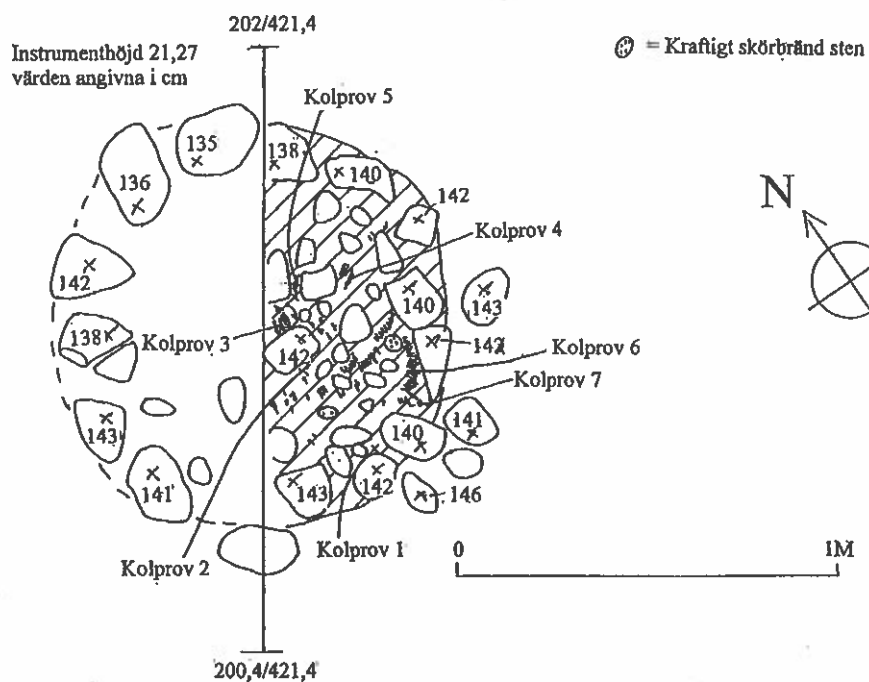
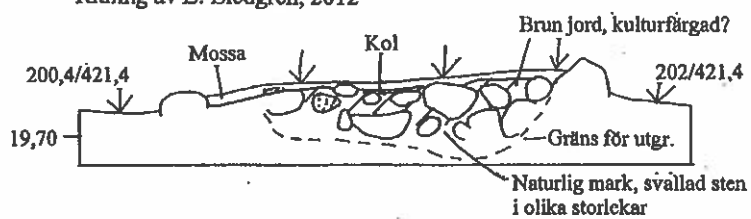


Fig. 15

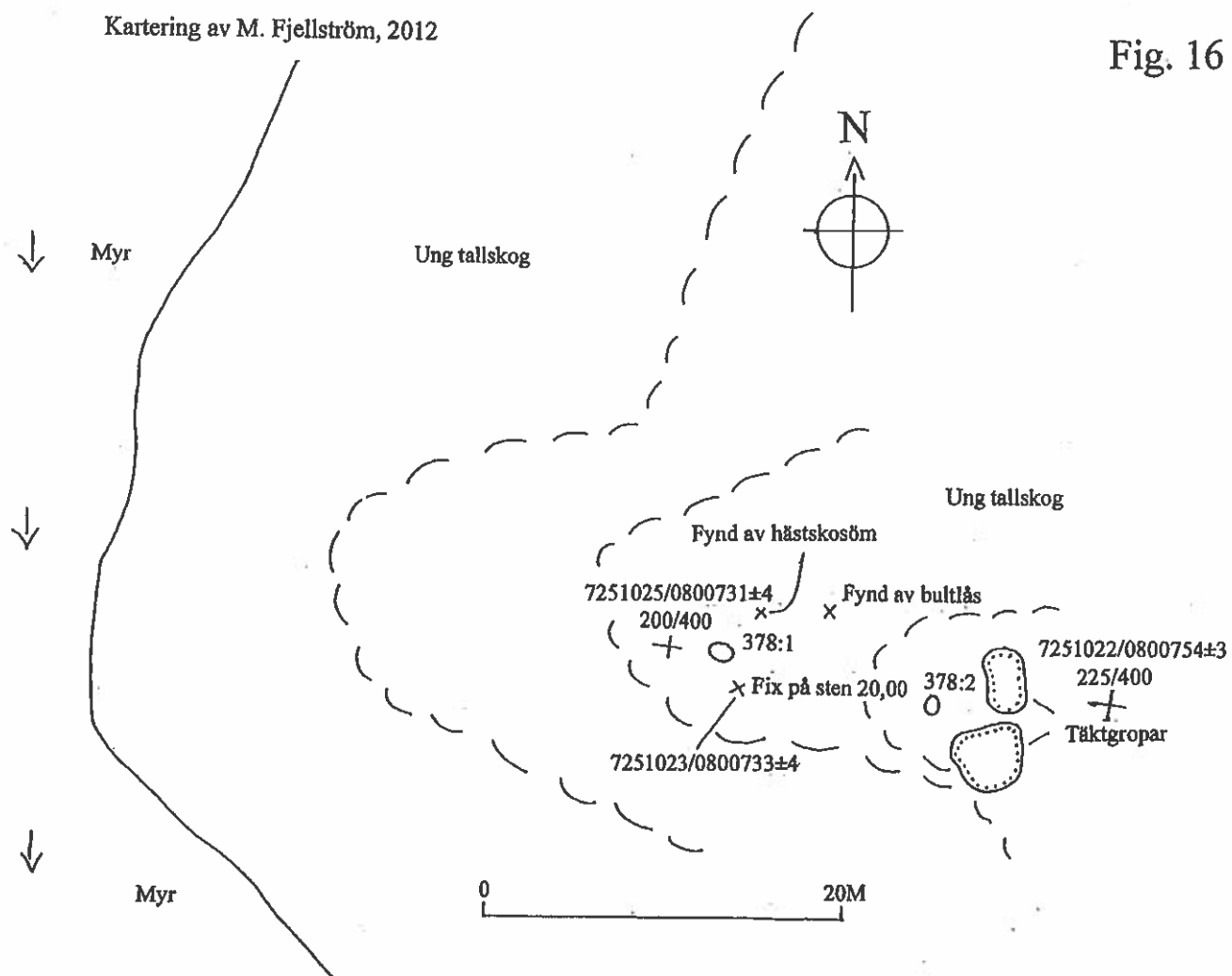
Vb, Raå 305:3, Piteå sn, härd, profil  
NÖ-SV, fr SÖ, koord 200,4/421,4-  
202/421,4  
Ritning av L. Liedgren, 2012



Vb, Raå 378:1, härdar, Hortlax sn

Kartering av M. Fjellström, 2012

Fig. 16



Vb, Raå 378:1, Hortlax sn, bultlås

Ritning av M. Fjellström, 2012

Fig. 17

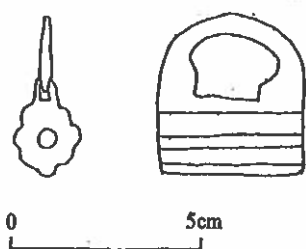


Fig. 18 Vb, Raä 378:1, Hortlax sn, härd, plan  
Ritning av L. Liedgren, 2012

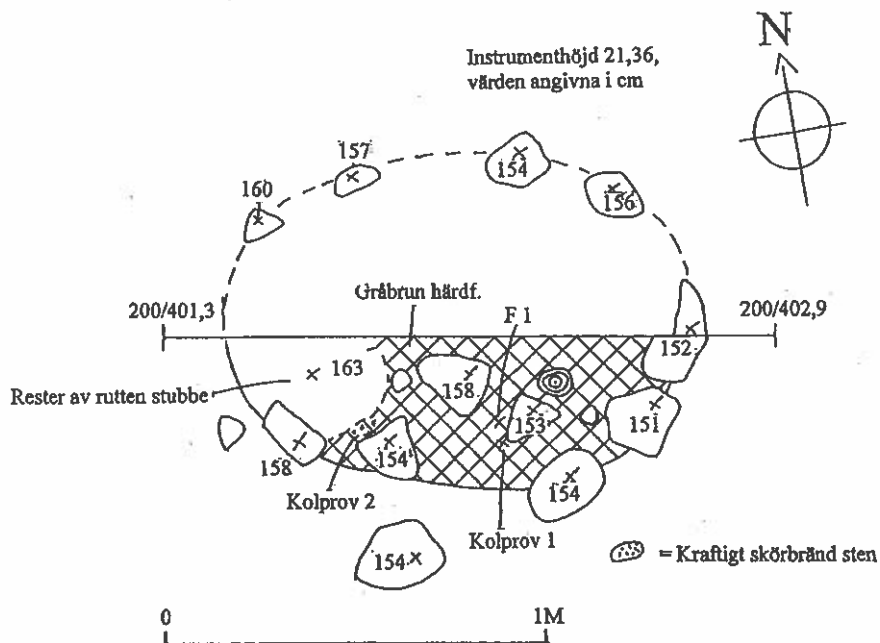
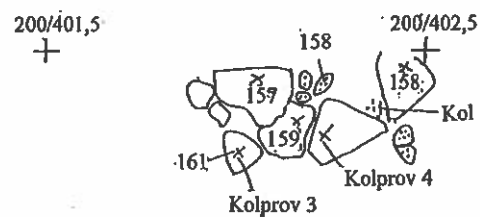


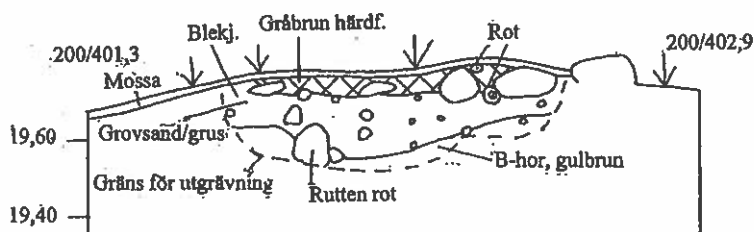
Fig. 19

Vb, Raä 378:1, Hortlax sn, härd, stenpackning  
Ritning av L. Liedgren, 2012



Vb, Raä 378:1, Hortlax sn, härd, profil  
Ö-V, fr S, koord 200/401,3-200/402,9  
Ritning av L. Liedgren, 2012

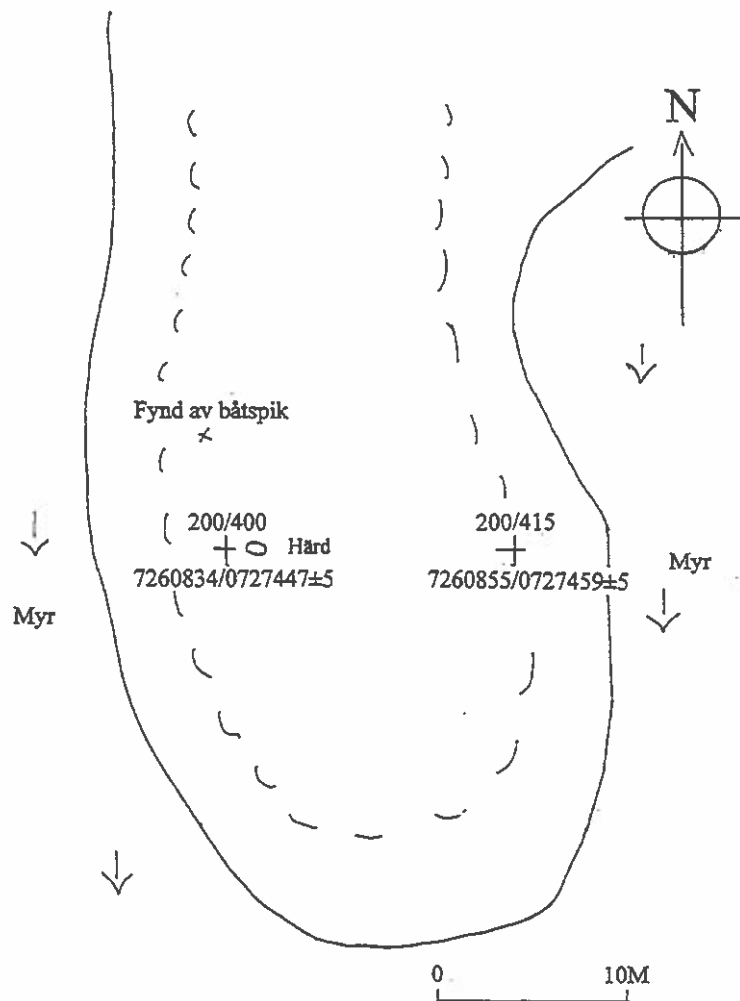
Fig. 20



Vb, Raä 928:1, härdar, Piteå sn

Kartering av M. Fjellström, 2012

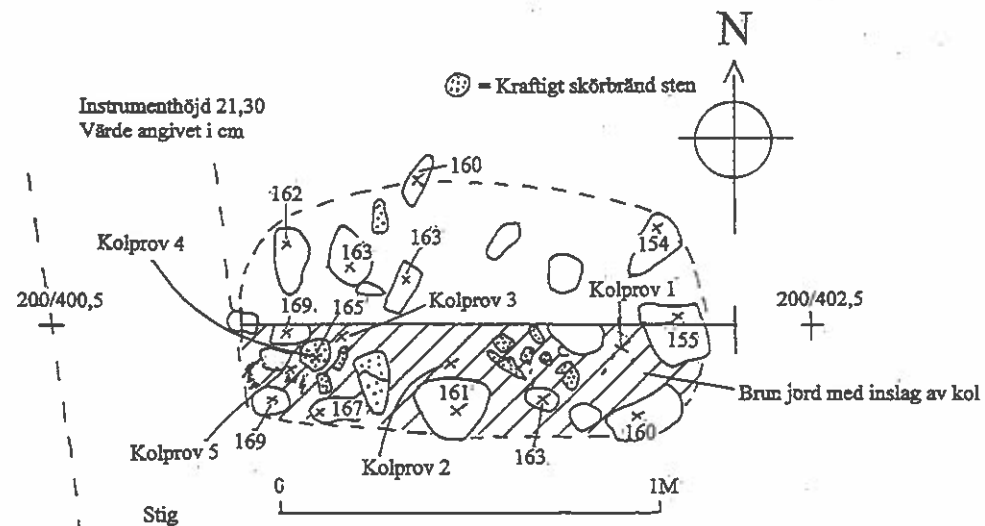
Fig. 21



Vb, Raä 928:1, Piteå sn, härd,  
plan

Ritning av L. Liedgren, 2012

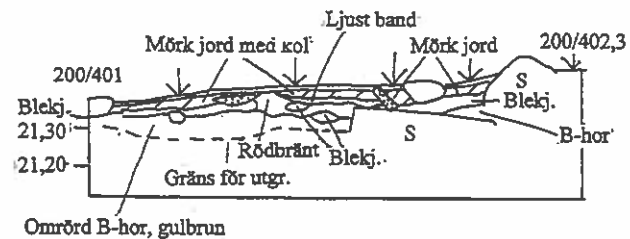
Fig. 22



Vb, Raä 928:1, Piteå sn, härd, profil  
Ö-V fr S, koord. 200/401-200/402,3

Ritning av L. Liedgren, 2012

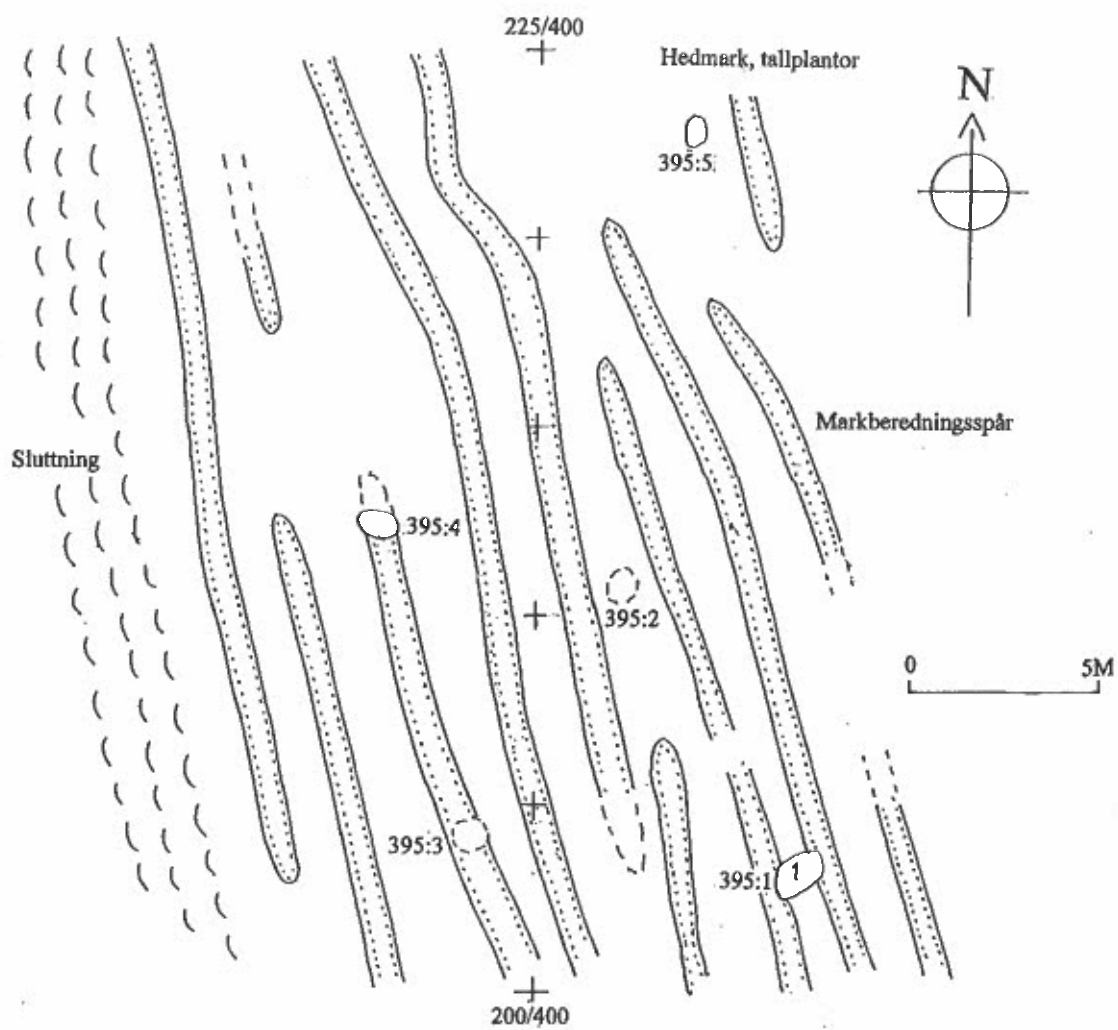
Fig. 23





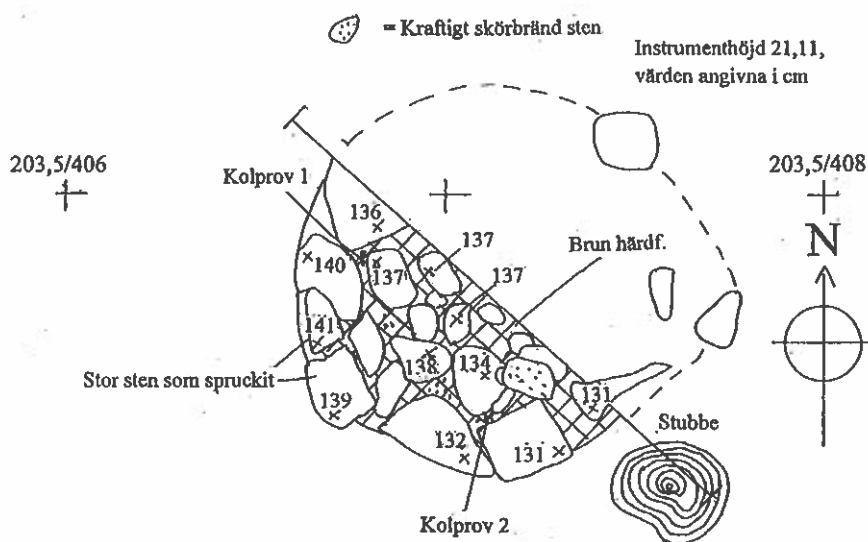
Vb, Raä 395, härdar, Älvsby sn  
 Kartering av M. Fjellström, 2012

Fig. 24



Vb, Raä 395:1, Älvsby sn, härd, plan  
Ritning av L. Liedgren, 2012

Fig. 25



Vb, Raä 395:1, Älvsby sn, härd,  
profil, fr SV, koord 203,7/406,6-202,8/407,6.  
Ritning av L. Liedgren, 2012

Fig. 26

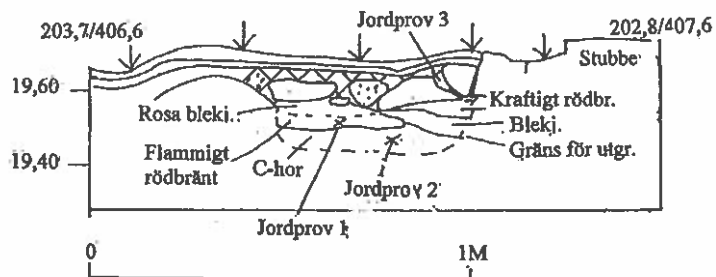
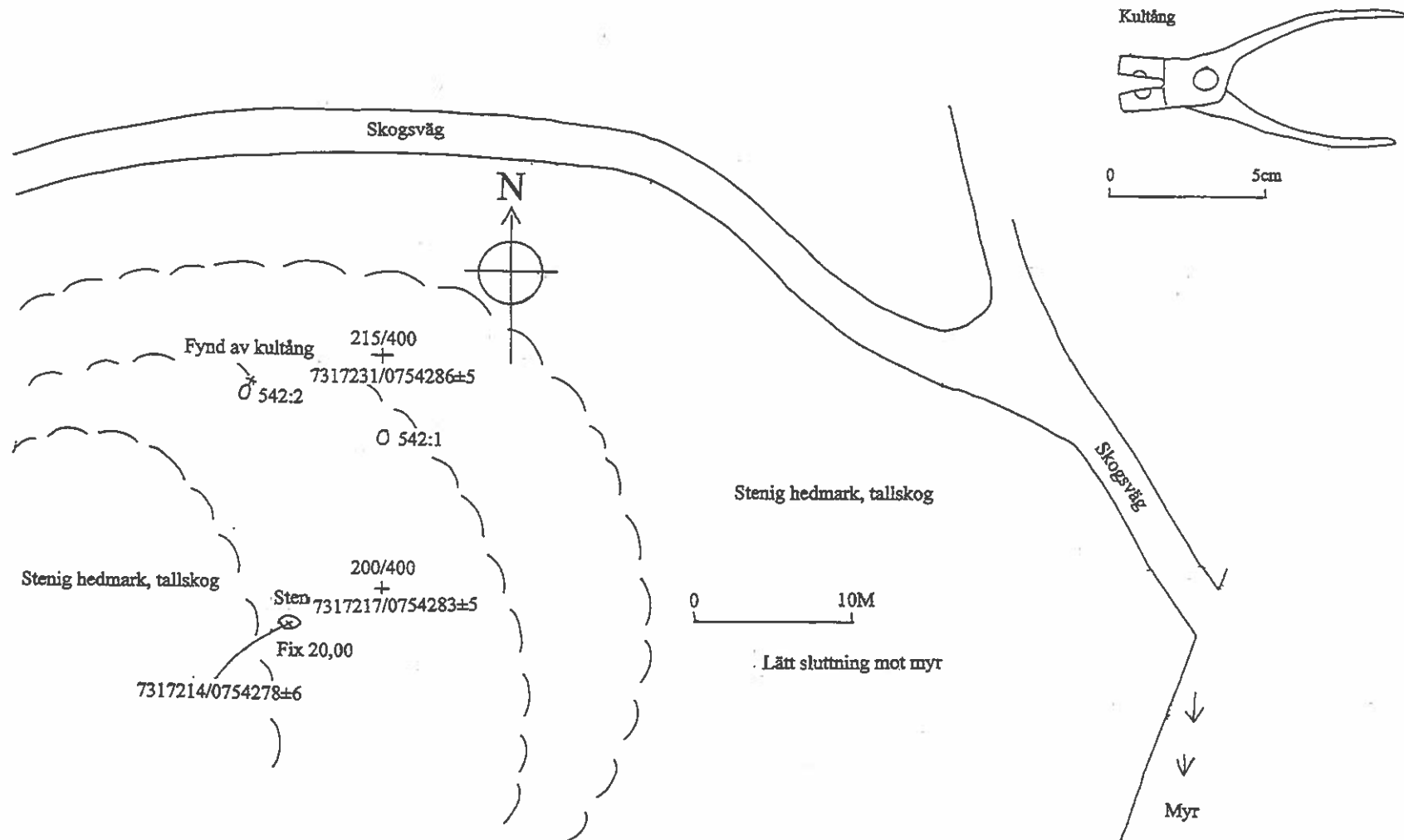


Fig. 28

Vb, Raå 542, härdar, Älvsby sn  
Kartering av M. Fjellström, 2012

Fig. 27

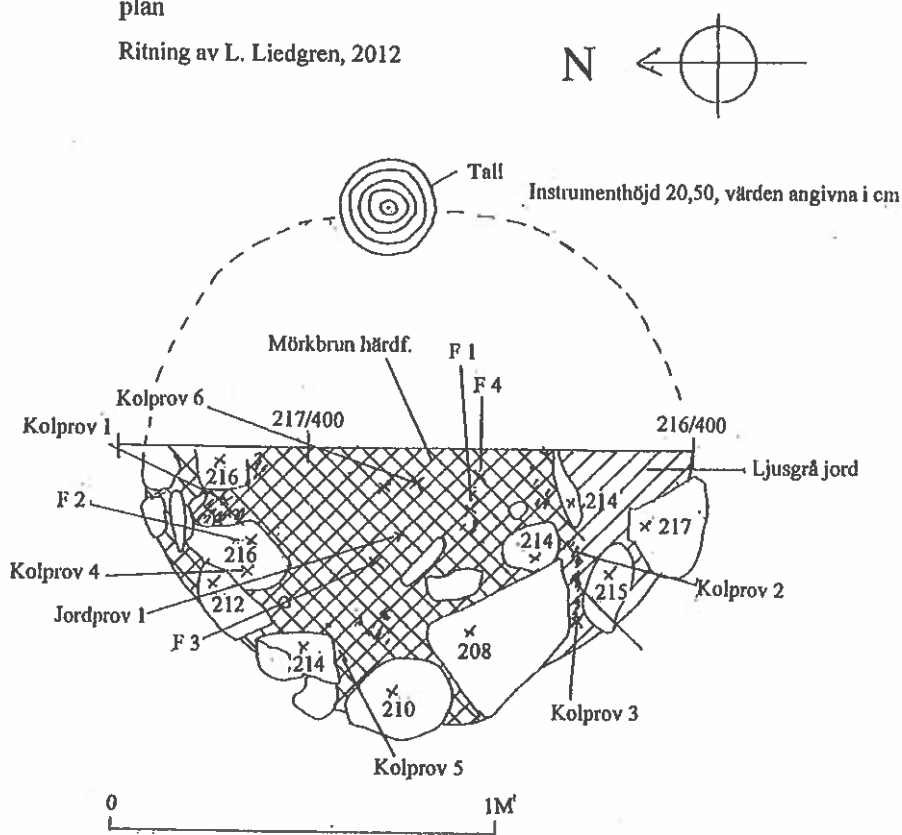
Vb, Raå 542:2, Älvsby sn, härd  
Ritning av L. Liedgren, 2012



Vb, Raå 542:1, Älvsby sn, härd,  
plan

Ritning av L. Liedgren, 2012

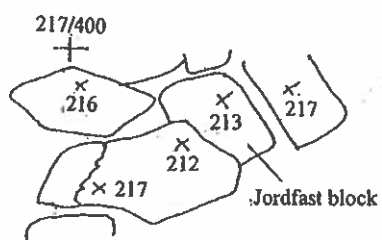
Fig. 29



Vb, Raå 542:1, Älvsby sn, härd,  
plan, stenpackning

Ritning av L. Liedgren, 2012

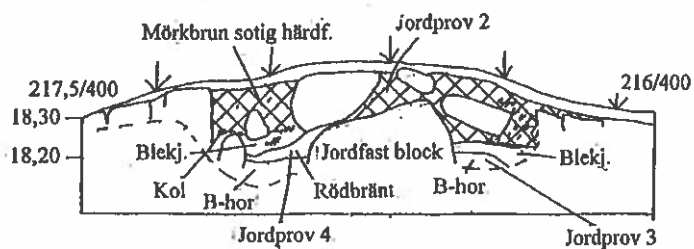
Fig. 30



Vb, Raå 542:1, Älvsby sn, härd, profil N-S,  
fr V, koord 217,5/400-216/400

Ritning av L. Liedgren, 2012

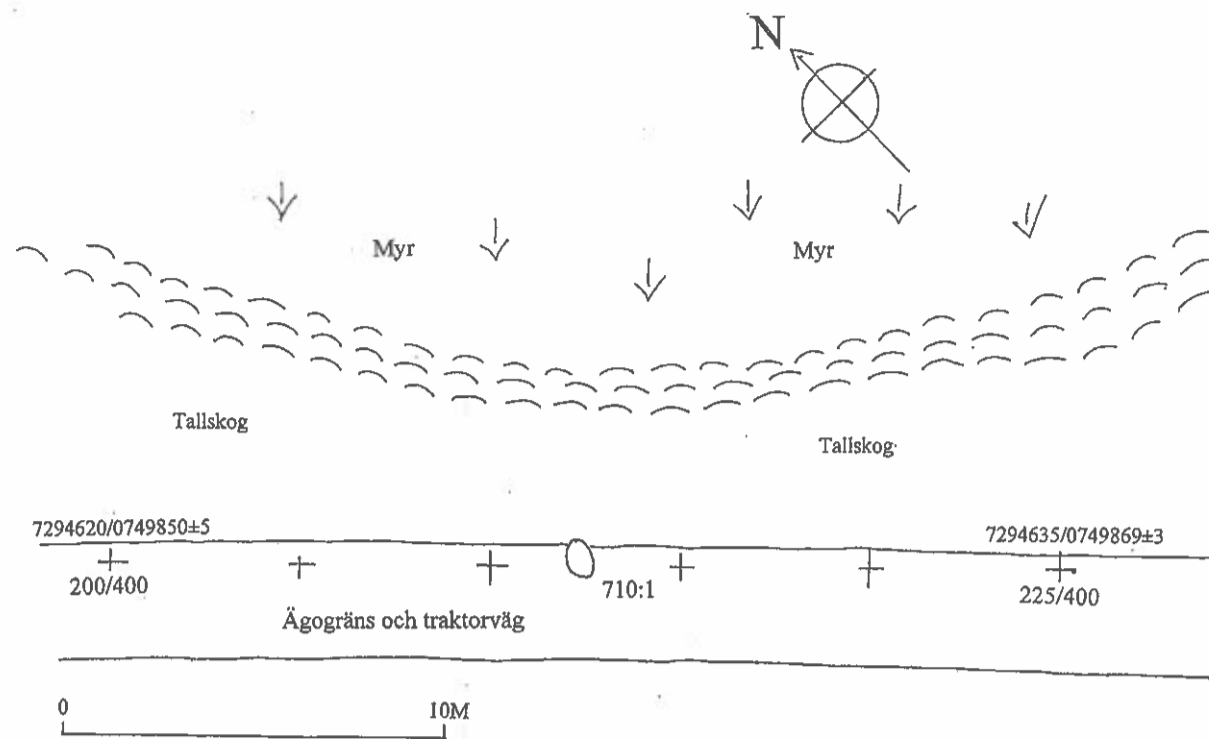
Fig. 31



Vb, Raä 710:1, härd, Älvsby sn

Fig. 32

Kartering av M. Fjellström, 2012

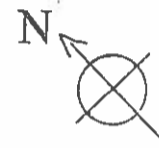


Vb, Raä 710:1, Älvsby sn, härd, plan

Fig. 34

Ritning av L. Liedgren, 2012

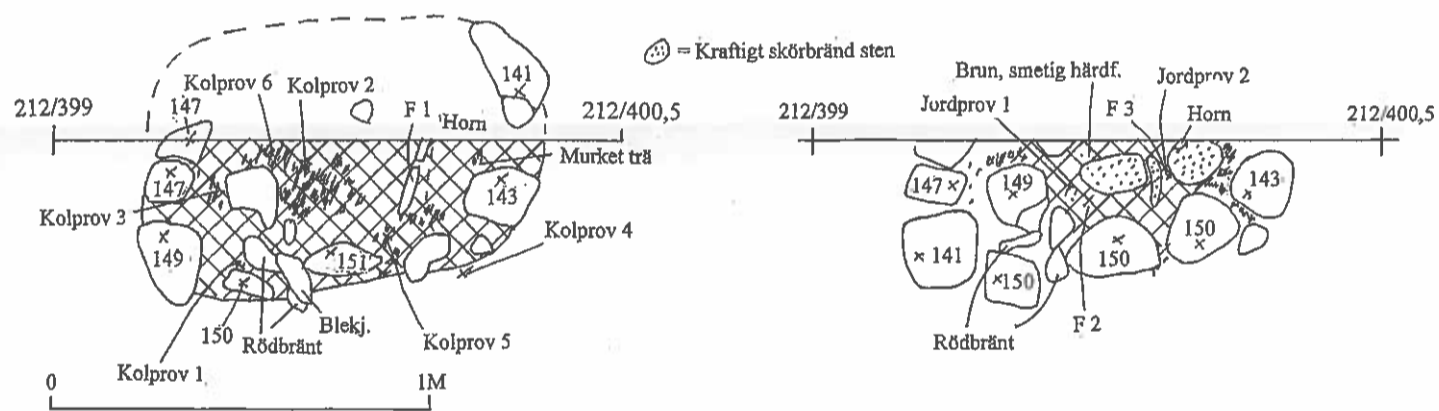
Fig. 33



Vb, Raä 710:1, Älvsby sn, härd, plan, stemp.

Ritning av L. Liedgren, 2012

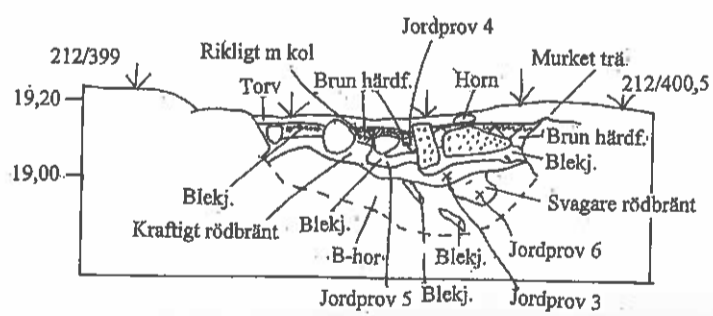
Instrumenthöjd 20,65, värde i cm



Vb, Raä 710:1, Älvsby sn, härd, profil, fr NV, koord 212/399-212/400,5

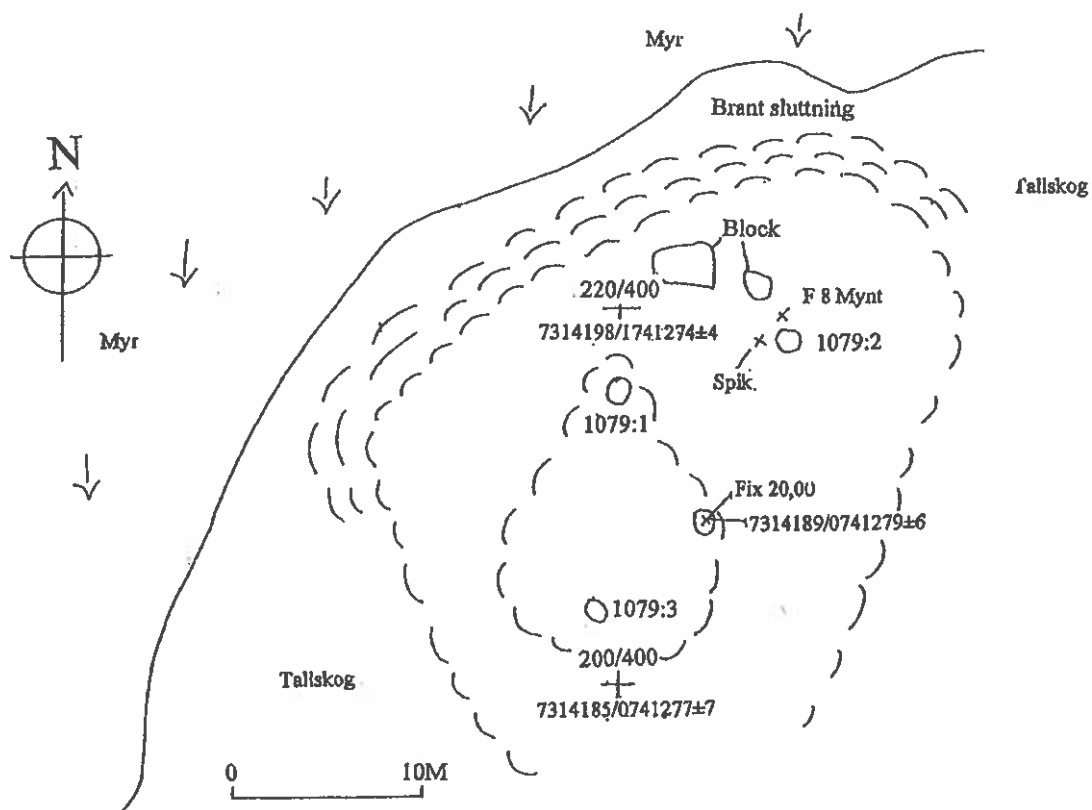
Fig. 35

Ritning av L. Liedgren, 2012



Vb, Raä 1079, härdar, Älvsby sn  
Kartering av M. Fjellström, 2012

Fig. 36

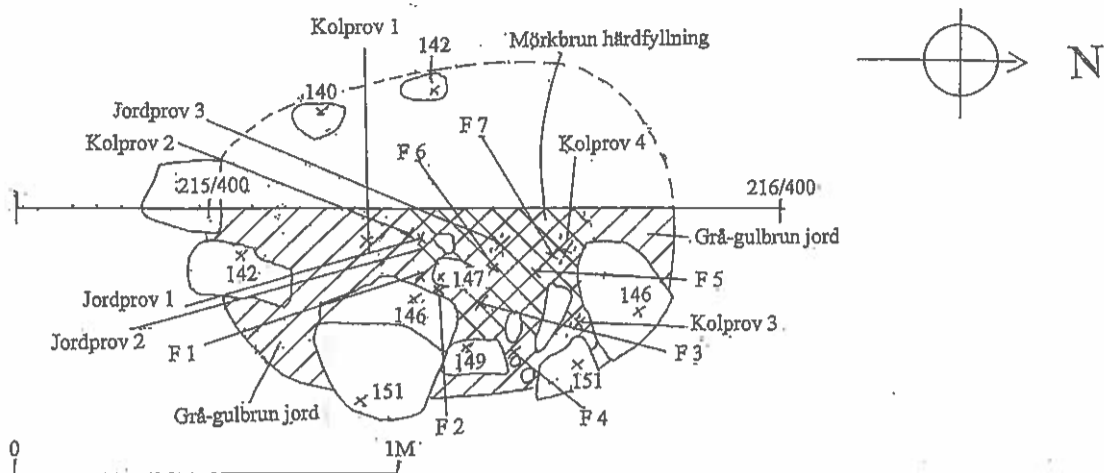


Vb, Raä 1079:1, Älvsby sn, härd,  
plan

Ritning av L. Liedgren, 2012

Instrumenthöjd 20,95,  
värde angivet i cm

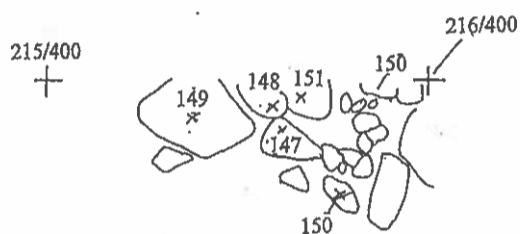
Fig. 37



Vb, Raä 1079:1, Älvsby sn, härd,  
plan, stenp.

Ritning av L. Liedgren, 2012

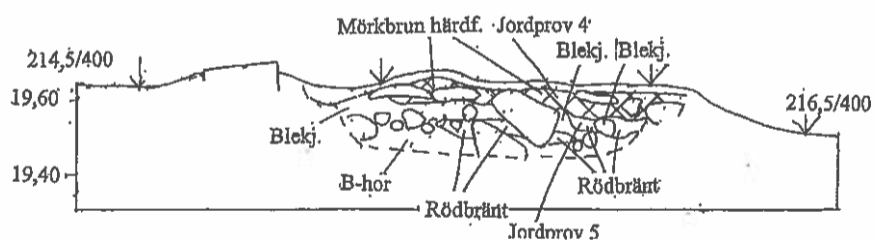
Fig. 38



Vb, Raä 1079:1, Älvsby sn, härd, profil  
N-S, fr Ö, koord. 214,5/400-216,5/400

Ritning av L. Liedgren, 2012

Fig. 39



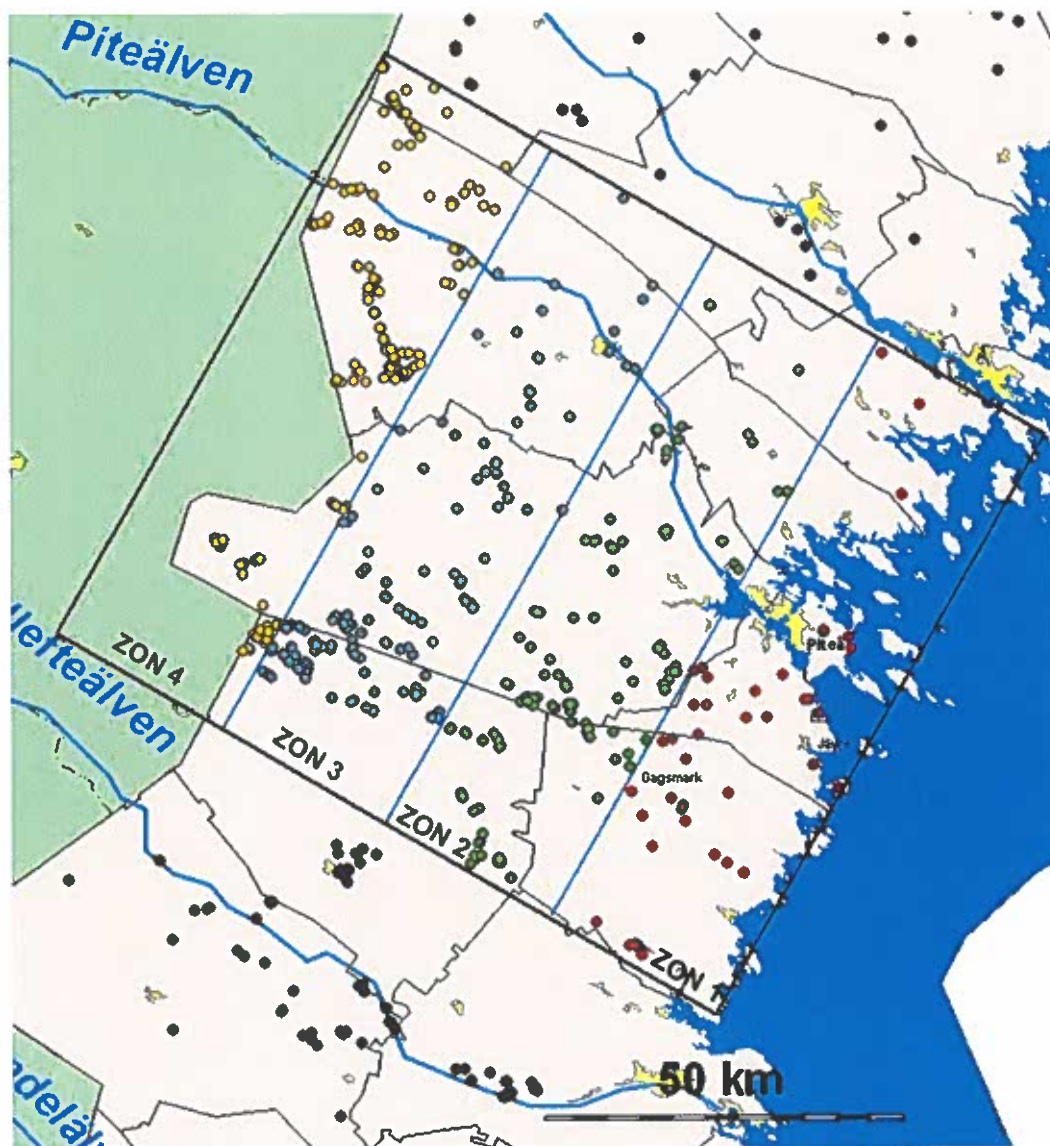


Fig. 40 Undersökningsområdet i Skellefteå, Piteå och Luleå kommuner. Området är indelat i fyra zoner med ett varierande antal härdar per zon. I varje zon väljs åtta härdar som undersöks.



1. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, 1988.
2. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, Lappland, 1989-1991.
3. Arkeologiska inventeringar och undersökningar av förhistoriska fyndlokaler och boplatser vid Hornavan och Kakel, Arjeplog socken, Lappland 1983.
4. Rapport över arkeologisk förundersökning av gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä 471, Arvidsjaur socken, Lappland, 1992.
5. Rapporter över kulturhistoriska undersökningar vid Gubblijaure, Stora Mattaure samt Padjje-Måskejaure, Arjeplog socken, Lappland.
6. Arkeologisk undersökning av två härdar vid Margatjärnen, Arvidsjaur socken, Lappland, 1992.
7. Rapport över slutundersökning inom gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä nr 471, Arvidsjaur socken, Norrbottens län, Lappland, 1993.
8. Arkeologiska utgrävningar inom Arjeplog sn, Lappland, 1994.
9. Arkeologisk utredning vid Pajeb Muitunisjaure, Arjeplog sn, Lappland, 1995.
10. Rapport över kulturhistoriska inventeringar av strandområdet vid Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplog sn, Lappland, 1995.
11. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1995. Arkeologisk delundersökning av Raä 393:1, stensättning med rödockra, Raä 393:2, boplatzlämning, samt Raä 977:3 boplatsvall.
12. Arkeologiska utgrävningar vid Ansvar, Överkalix socken, Norrbottens län, 1996. Arkeologisk slutundersökning och restaurering av Raä 393:1, stensättning med rödockra, samt fortsatt delundersökning av Raä 393:2, boplatzlämning.
13. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs och Arvidsjaur socknar, Lappland, 1995-1996.
14. Rapport över fornminnesinventering och kulturhistoriska undersökningar vid Delliknäs, Arjeplogs sn, Lappland, 1997.
15. Rapport över fornminnesinventering av väg 519, sträckan länsgränsen-Abborrträsk, Arvidsjaur socken, 1997.
16. Arkeologiska undersökningar inom Arjeplogs samhälle, Lappland, 1997.
17. Arkeologisk förundersökning vid vattendragen Rappen, Labbas, Arjeplogs sn, Lappland, 1997.
18. Arkeologiska undersökningar av en stensättning samt delundersökning av en boplatsvall och boplatssytor, Raä nr 315, Nedre Vojakkala, Nedertorneå sn, Norrbottens län, 1996-1997.
19. Boplatser och landhöjning. En förstudie till forskningsprojektet "Människan, elden och landskapet", 1997.
20. Rapport över arkeologisk förundersökning av hotade fornlämningar vid vattendragen Rappen, Labbas samt Rappenströmmarna, Arjeplogs kommun, Lappland, 1998.
21. Byggnadsarkeologiska undersökningar av några åskåtor i Arjeplog, Lappland, 1997-1998.
22. Dokumentation och restaurering av timrad njalla samt timrad kåta Skälka, Ståkke sameby, Arjeplog, Lappland.
23. Rapport över dokumentation samt upprustning av samiska byggnader i Mavas, Luokta-Mavas sameby, Arjeplog, Lappland, 1998-1999.
24. Människan, elden och landskapet. Rapport över arkeologiska undersökningar 1999.

25. Dokumentation och upprustning av torvkåta samt njalla, Tjåksa, Svaipa sameby, Arjeplog, Lappland, 1999-2000.
26. Dokumentation och restaurering av en narad brändnjalla från Ringselet, Semisjaur-Njarg sameby, Arjeplog, Lappland, 1999-2001.
27. Antikvarisk kontroll av upprustningsarbeten i Geijaur, Tjakkek samt Balgesnjunnje inom Arjeplogs och Arvidsjaurs kommuner, 2000.
28. Människan, elden och landskapet. Arkeologiska undersökningar av mesolitiska boplatser inom Arjeplogs kommun, Norrbottens län 2000.
29. Arkeologisk utredning med anledning av planerad vindkraftspark på Uljabuoda, fastigheterna 1:1 Arjeplogs kommun, 2001.
30. Arkeologisk undersökning av skadat fornlämningsområde, Kolmis, Dellaure 2:1, Arjeplogs sn samt utredning av fornlämningar i samband med biltestbana.
31. Utgrävningar av härdar och stalotomter i Adamvaltaområdet, Arjeplog, Lappland 2001.
32. Byggnadsarkeologisk dokumentation av två njallor inom Ståkke sameby, Arjeplogs kommun, Lappland, 2001.
33. Dokumentation och upprustning av två torvkåtor, en njalla samt en palissadgård, Varekietje, Semisjaur-Njarg sameby, Arjeplogs kommun, Lappland, 1998-2001.
34. Arkeologiska undersökningar vid Dumpokjauratj och Gublijaure, Arjeplogs Sn, Lappland, 2001. Människan, elden och landskapet.
35. Utgrävningar av stalotomter i Adamvaltaområdet, Arjeplog, Lappland, 2002.
36. Antikvariska kontroller och upprustningar inom Arjeplogs och Arvidsjaurs kommuner, Lappland 1997-2002.
37. Utgrävningar av härdar och stalotomter i Adamvaltaområdet, Arjeplog, Lappland 2003.
38. Arkeologiska undersökningar vid Dumpokjauratj, Raä 1568, Arjeplogs sn, Lappland 2002. Människan, elden och landskapet.
39. Arkeologisk undersökning av en stensättning från äldre järnålder, Raä 1944, Uddjaur, Arjeplog, Lappland 2003.
40. Arkeologisk utredning inom biltestområde i Kålmis, Arjeplogs kommun 2002-2003.
41. Arkeologisk utredning med anledning av sand/gruståkt, Framnäs 1:9, Arvidsjaurs socken och kommun, Lappland, 2003.
42. Arkeologisk utredning, Pipudden, Arjeplogs kommun, Lappland 2003.
43. Utvärdering av fornminnesinventeringen, 1984-2002 och projektet Skog och Historia, 2000-2004, i Norrbotten. Med exempel på tillämpningar av det digitala registret och framtida inriktningar
44. Byggnadsarkeologisk undersökning av byggnadsrester, Långsjön, Ståkke sameby, Arjeplog, Lappland, 2004.
45. Arkeologisk förundersökning inom den gamla kyrk- och marknadsplatsen i Arjeplog, Lappland, 2004.
46. Antikvarisk kontroll av byggnadsvård i Arjeplog, 2003-2004, frälsetorpet Suobdek, fjällägenheten Udden samt fjällägenheten Yttervik.
47. Kulturlandskap i fjällen. Arkeologiska inventeringar och undersökningar inom Mavas, Jurun och Adamvalta, Arjeplog socken och kommun, 2005.

**Silverbuseet**  
**Rapporter över kulturhistoriska undersökningar**

Distribution: Silverbuseet, Torget, S-930 90 Arjeplog  
Tele: 0961-14500

48. Fornlämningar och erosion – en studie av Skellefteälvens vattenkraftsutbyggnad och dess påverkan på sjöarna Hornavan, Uddjaur, och Storavan, Skellefte älvs dämningssområde.
49. Kulturlandskap i fjällen. Arkeologiska inventeringar och undersökningar inom Jurun, Njallajaur-Lomtjärnsstugan samt Talput, Arjeplogs socken och kommun, 2006.
50. Arkeologiska utgrävningar av en åttkantig kåta vid Bläckajaur, Arjeplogs kommun och socken, 2006.
51. Antikvariska besiktningar av upprustningar inom Arjeplogs och Arvidsjaurs kommuner, 2005, Vuorekkåtan, Udden, Suobdek samt N. Holmnäs.
52. Arkeologisk inventering av dämningsszoner inom vattendragen Riebnisjaure och Gruombajaure, Arjeplogs socken och kommun, Lappland, 2007.
53. Kulturlandskap i fjällen. Arkeologiska undersökningar och inventeringar vid Jurunvágge, Vilstugan, Buojddávárátj samt Tjatsvágge, Arjeplogs socken och kommun, 2007.
54. Renvallar och fjärranalys. Studie av vegetationsanomalier på renvallar och visten i fjällområdet med utgångspunkt i IRF-satellitbilder, inom utvalda områden i Västerbottens- och Norrbottens län, 2007.
55. Fornminnesinventering inom Arjeplogs socken och kommun, Lappland, Norrbottens län, 2008.
56. Besiktning av kallmurad stenkonstruktion, Säjddevárre, Arjeplogs socken och kommun, Lappland, 2008.
57. Rapport över provtagning, fornlämning Raä 1138, Piteå socken, Norrbotten, 2008.
58. Delundersökning av husgrund inom gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä 2691, Arjeplogs socken och kommun, Lappland, Norrbottens län, 2010.
59. Arkeologisk utredning, Colmis testbana, Sväggejaur 1:1 Arjeplogs socken och kommun, Lappland, Norrbottens län, 2011.
60. Arkeologisk undersökning av kåtatomt inom gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä 2691, Arjeplogs socken och kommun, Lappland, Norrbottens län, 2011.
61. Arkeologiska undersökningar av fyra härdar i Byske sn, Skellefteå kommun, Västerbotten, 2012.

\*\*\*